

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

**ΓΝΩΜΗ
Α 14/2020**

(του άρθρου 2, παρ. 2, περ. γ', υποπερ. αα' του ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα, την 8^η Απριλίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι (2020), ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ., και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 και Κόμνα Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ σε συνεδρίαση, μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Στη συνεδρίαση παρέστησαν τα κάτωθι μέλη:

Πρόεδρος: Γεώργιος Καταπόδης
Αντιπρόεδρος: Αδάμ Καραγλάνης
Μέλη: Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Δημήτριος Λουρίκας (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Δημήτριος Σταθακόπουλος (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Μαρία Στυλιανίδου (μέσω τηλεδιάσκεψης)
Ερωφίλη Χριστοβασίλη

Γραμματέας: Αθανάσιος Λαμπράκης, Π.Ε. Διοικητικού – Οικονομικού.

Θέμα: Διατύπωση γνώμης της Αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. αα' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, επί διατάξεων σχεδίου νόμου «**Κύρωση της από 20.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης"**(Α' 68) και άλλες διατάξεις», που προτείνεται από το Υπουργείο Υγείας.

Εισηγήτρια: Μαρία Παναγοηλιοπούλου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., στέλεχος του Τμήματος Μελετών της Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν η εισηγήτρια, μέσω τηλεδιάσκεψης, καθώς και η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων, κ. Μίνα Καλογρίδου, οι οποίες και αποδεσμεύτηκαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Αρχής.

*****

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Την 03.04.2020 κατατέθηκε στη Βουλή το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Υγείας «*Κύρωση της από 20.3.2020 Π.Ν.Π. "Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης" (Α' 68) και άλλες διατάξεις*». Το κατατεθέν σχέδιο νόμου δεν υπεβλήθη προς γνώμη στην Αρχή, σε αντίθεση με το αντίστοιχο σχέδιο νόμου προς κύρωση των Π.Ν.Π. της 25-2, 11-3 και 14-3-2020 το οποίο είχε υποβληθεί και επί του οποίου εκδόθηκε η Γνώμη Α 10/2020.

Η προς κύρωση Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, η οποία προβλέπει και ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, εκδόθηκε βάσει του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, από την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη από την εμφάνιση και διάδοση του κορωνοϊού COVID-19 και ο περιορισμός της διασποράς του¹.

II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 7 του Οργανισμού και Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής ως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 53 του Ν. 4605/2019 (Α' 52/1-4-2019) «7. Στην περίπτωση που η Αρχή, κατά την ενάσκηση της γνωμοδοτικής της αρμοδιότητας, κρίνει ότι διατάξεις σχεδίου νόμου, προεδρικού διατάγματος, άλλης κανονιστικής πράξης ή κανονισμοί λειτουργίας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 2 περίπτωση γ' υποπερίπτωση αα), ββ), γγ), αλλά δεν της έχουν κοινοποιηθεί, δύναται και αυτεπαγγέλτως να ασκήσει την κατά περίπτωση γνωμοδοτική της αρμοδιότητα, ακόμα και αν η σχετική διάταξη, πράξη ή κανονισμός έχει ήδη δημοσιευτεί για αυτεπάγγελτη έκδοση γνώμης (αρ. 53 ν. 4605/2019)» .

Δεδομένου ότι στην υπό κύρωση Π.Ν.Π. προβλέπονται ρυθμίσεις που άπτονται ζητημάτων δημοσίων συμβάσεων, ως κατωτέρω παρατίθενται, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στο κατατεθέν σχέδιο προβλέπονται περαιτέρω ρυθμίσεις, εκτός αυτών των Π.Ν.Π., που αφορούν δημόσιες συμβάσεις, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για παροχή γνώμης, αυτοκλήτως, κατά την προπαρατεθείσα διάταξη.

¹Δεδομένου ότι η έκδοση Π.Ν.Π., κατά τη διαδικασία του άρθρου 44 παρ. 1 του Συντάγματος, προσβλέπει στην αντιμετώπιση εκτάκτων περιπτώσεων εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, επιτρέποντας τη θέσπιση κανόνων δικαίου κατά παρέκκλιση της κοινής νομοθετικής διαδικασίας (βλ. σχετ. ΣΕ 2289/1987, 1250/2003), δεν ακολουθείται η συνήθης πορεία έκδοσης νομοθετικών πράξεων και δεν υπεβλήθη στην Αρχή για διατύπωση γνώμης.

III. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Το κείμενο των διατάξεων της Π.Ν.Π. που ρυθμίζουν ή/και που συνέχονται με ζητήματα δημοσίων συμβάσεων και άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής και οι αντίστοιχες αναφορές της αιτιολογικής έκθεσης, έχουν ως εξής²:

A. ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ:

Άρθρο 1 σχεδίου νόμου

Κυρώνεται και έχει ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η από 20.3.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης», που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθ. 68 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α') και έχει ως εξής:

«ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Την παράγραφο 1 του άρθρου 44, σε συνδυασμό προς τις παραγράφους 1, 4 και 5 του άρθρου 5, την παράγραφο 3 του άρθρου 18, την παράγραφο 4 του άρθρου 25, την παράγραφο 3 του άρθρου 21, την παράγραφο 1 του άρθρου 22 και τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 106 του Συντάγματος.*
- 2. Την εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, προκειμένου να διασφαλισθεί η στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και η ομαλή λειτουργία της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης, καθώς και για την προστασία των εθνικών και ενωσιακών συνόρων.*
- 3. Τη σχετική πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, αποφασίζουμε:*

ΜΕΡΟΣ Α:

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

[...]

Άρθρο δέκατο τέταρτο

Δημόσιες συμβάσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων δύναται, για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, να συνάπτει συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ ανά σύμβαση, με απευθείας ανάθεση, λόγω του επείγοντος χαρακτήρα και κατά παρέκκλιση των διατάξεων

²Παρατίθενται μόνον τα άρθρα που άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής και οι αντίστοιχες αναφορές της συνοδεύουσας το σχέδιο νόμου αιτιολογικής έκθεσης, καθώς το εν λόγω νομοσχέδιο είναι εξαιρετικά εκτεταμένο.

του ν. 4412/2016 (Α` 147), για την επέκταση υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων, τη δημιουργία και εγκατάσταση ηλεκτρονικών εφαρμογών και νέων εντύπων στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ», τη δημιουργία νέων πλατφορμών για ενίσχυση εργοδοτών, εργαζομένων και ανέργων, ευάλωτων και ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, με διασφάλιση της διαλειτουργικότητας αυτών με τα πληροφοριακά συστήματα των ΑΑΔΕ, e-ΕΦΚΑ, ΟΑΕΔ και ΟΠΕΚΑ, την προμήθεια εφαρμογών και υπηρεσιών για την ασφαλή διαχείριση της πληροφορίας και τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων, την εγκατάσταση συστημάτων και εφαρμογών ροών πληροφορίας, καθώς και τη διαχείρισή τους, τη δημιουργία portal για την υγεία και ασφάλεια και για την ενημέρωση εν γένει των εργαζομένων και εργοδοτών στο πλαίσιο εφαρμογής των νέων μέτρων, τη δημιουργία πενταψήφιου αριθμού για τη σχετική πληροφόρηση εργοδοτών, εργαζομένων και ανέργων, την προμήθεια εξοπλισμού για την υποστήριξη των διαχειριστών υπάλληλων των νέων εφαρμογών και την ενίσχυση του ΣΕΠΕ στον τομέα ελέγχου της υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας.

[...]

ΜΕΡΟΣ Γ΄:ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΠΕΙΓΟΥΣΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Άρθρο εικοστό τέταρτο

Έκδοση εγγράφων μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης

1. Κάθε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί για τον εαυτό του ατομικά ή ως νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου (χρήστης) δύναται να εκδίδει έγγραφα μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α` 167).
2. Για την πρόσβαση στις ως άνω υπηρεσίες, απαιτείται η προηγούμενη αυθεντικοποίηση του χρήστη, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο εικοστό πέμπτο άρθρο.
3. Τα έγγραφα της παρ. 1 φέρουν μοναδικό αναγνωριστικό αριθμό επαλήθευσης και προηγμένη ή εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και γίνονται υποχρεωτικά αποδεκτά από τους φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και από άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα:
  - α) ως ηλεκτρονικά έγγραφα διακινούμενα με χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), χωρίς να απαιτείται ηλεκτρονική υπογραφή ή άλλη ηλεκτρονική σφραγίδα.
  - β) ως έντυπα έγγραφα, εφόσον εκτυπωθούν από τη διαδικτυακή εφαρμογή της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης, χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις ή διαδικασία επικύρωσης.
4. Τα έγγραφα της παρ. 1 αποθηκεύονται στη θυρίδα του χρήστη για χρονικό διάστημα τριάντα (30) ημερών και μετά από επιλογή του είτε αποστέλλονται ηλεκτρονικά στη θυρίδα του φορέα επιλογής του, είτε εκτυπώνονται και υποβάλλονται ως έντυπα έγγραφα.
5. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο εικοστό πέμπτο

Τρόποι αυθεντικοποίησης για χρήση υπηρεσιών της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης

1. Οι χρήστες της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης αποκτούν πρόσβαση στις υπηρεσίες της, αφού προηγουμένως προβούν σε αυθεντικοποίηση με τη χρήση των κωδικών-διαπιστευτηρίων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης (taxisnet).

2. Για τους σκοπούς του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων (ΕΕ L 119) και του ν. 4624/2019 (Α` 137), το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ενεργεί ως Υπεύθυνος Επεξεργασίας ως προς την πρόσβαση, την επεξεργασία και τη διατήρηση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α` 167).

3. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος.

[...]

Άρθρο εικοστό έβδομο **Ηλεκτρονική υπεύθυνη δήλωση**

1. Η υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του ν. 1599/1986 (Α` 75) μπορεί να συντάσσεται στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019, μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής «e-Dilosi». Η ηλεκτρονική υπεύθυνη δήλωση υποβάλλεται και γίνεται αποδεκτή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εικοστό τέταρτο άρθρο της παρούσας.

2. Η αυθεντικοποίηση που πραγματοποιείται για τη χρήση της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παρ. 1 του παρόντος έχει την ίδια ισχύ με τη βεβαίωση γνήσιου υπογραφής του άρθρου 11 του ν. 2690/1999 (Α` 45). Η ημερομηνία που αναγράφεται στην προηγμένη ή εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης αντιστοιχεί στην ημερομηνία έκδοσης της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης. Εφόσον τηρούνται οι όροι του προηγούμενου εδαφίου, η ηλεκτρονική υπεύθυνη δήλωση, τόσο ως ηλεκτρονικό όσο και ως έντυπο έγγραφο, συνιστά έγγραφο βέβαιης χρονολογίας.

3. Στη θυρίδα του χρήστη και στη θυρίδα του αρμόδιου φορέα τηρείται αρχείο των ηλεκτρονικών υπεύθυνων δηλώσεων που συντάχθηκαν, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, για διάστημα τριάντα (30) ημερών. Το διάστημα αυτό υπολογίζεται από την ημερομηνία και την ώρα που αποτυπώνεται στο σώμα της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης.

4. Η ηλεκτρονική υπεύθυνη δήλωση υλοποιείται μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας (ΚΕ.Δ.) της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης (Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ.) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σύμφωνα με το ισχύον Πλαίσιο Ασφάλειας Πληροφοριακών Συστημάτων της Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ. και τις διατάξεις περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

5. Σε περίπτωση αμφισβήτησης του περιεχομένου της υπεύθυνης δήλωσης ή άρνησης αποδοχής της υποβολής της, η Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ., υπό την ιδιότητα του παρόχου της υπηρεσίας, έχει την αρμοδιότητα να επιβεβαιώνει το περιεχόμενο της υπεύθυνης δήλωσης, καθώς και τα αναγκαία στοιχεία αναφορικά με τον τρόπο που έλαβε χώρα η αυθεντικοποίηση της δήλωσης, και να κοινοποιεί αυτά είτε στον δηλούντα, είτε στον αποδέκτη της υπεύθυνης δήλωσης, είτε σε οποιονδήποτε αποδεικνύει ειδικό έννομο συμφέρον, υπό τις προϋποθέσεις των παρ. 2, 3 και 5 του άρθρου 5 του ν. 2690/1999. Για τον σκοπό αυτό, η Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ. τηρεί τα αναγκαία μεταδεδομένα για χρονικό διάστημα επτά (7) τουλάχιστον ετών.

6. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με την τήρηση και τη λειτουργία της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παρ. 1, όπως:

α) οι γενικοί όροι που διέπουν την παροχή της υπηρεσίας προς τους πολίτες, και με τους οποίους καθορίζονται:

αα) η πρόσβαση των χρηστών στην ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 1,

- αβ) ο τρόπος και η διαδικασία αυθεντικοποίησης μέσω μοναδικής ηλεκτρονικής ταυτοποίησης των χρηστών,
- αγ) τα στοιχεία και δεδομένα που απαιτούνται για τη συμπλήρωση της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης,
- αδ) η μορφή και το περιεχόμενό της,
- β) οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία υποβολής της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης σε αρχή ή υπηρεσία του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα,
- γ) η δυνατότητα υποβολής αμφισβητήσεων και ενστάσεων,
- δ) η δυνατότητα ασκήσεως των εκ του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων και του ν. 4624/2019 δικαιωμάτων,
- ε) τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφαλείας και
- στ) κάθε τεχνική ή άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο εικοστό όγδοο **Ηλεκτρονική εξουσιοδότηση**

1. Η εξουσιοδότηση δύναται να καταρτίζεται στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής «e-Exousiodotisi». Η ηλεκτρονική εξουσιοδότηση του παρόντος δεν υποκαθιστά το συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο. Η ηλεκτρονική εξουσιοδότηση υποβάλλεται και γίνεται αποδεκτή σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εικοστό τέταρτο άρθρο.
2. Η αυθεντικοποίηση που πραγματοποιείται για τη χρήση της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παρ. 1 του παρόντος έχει την ίδια ισχύ με τη βεβαίωση γνήσιου υπογραφής του άρθρου 11 του ν. 2690/1999 (Α` 45). Η ημερομηνία που αναγράφεται στην προηγμένη ή εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης αντιστοιχεί στην ημερομηνία έκδοσης της ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης. Κατά τους όρους του προηγούμενου εδαφίου η ηλεκτρονική εξουσιοδότηση, τόσο ως ηλεκτρονικό όσο και ως έντυπο έγγραφο, συνιστά έγγραφο βέβαιης χρονολογίας.
3. Στη θυρίδα του χρήστη και στη θυρίδα του αρμόδιου φορέα τηρείται αρχείο των ηλεκτρονικών εξουσιοδοτήσεων που συντάχθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας για διάστημα τριάντα (30) ημερών. Το διάστημα αυτό υπολογίζεται από την ημερομηνία και ώρα που αποτυπώνεται στο σώμα της εξουσιοδότησης.
4. Η ηλεκτρονική εξουσιοδότηση υλοποιείται μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας (ΚΕ.Δ.) της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, σύμφωνα με το ισχύον Πλαίσιο Ασφάλειας Πληροφοριακών Συστημάτων της Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ και τις διατάξεις περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
5. Σε περίπτωση αμφισβήτησης του περιεχομένου της εξουσιοδότησης ή άρνησης αποδοχής της υποβολής της, η Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ., υπό την ιδιότητα του παρόχου της υπηρεσίας, έχει την αρμοδιότητα να επιβεβαιώνει το περιεχόμενο της εξουσιοδότησης, καθώς και τα αναγκαία στοιχεία αναφορικά με τον τρόπο που έλαβε χώρα η αυθεντικοποίηση της εξουσιοδότησης και να κοινοποιεί αυτά είτε στον εξουσιοδοτούμενο, είτε στον εξουσιοδοτούμενο, είτε σε οποιονδήποτε αποδεικνύει ειδικό έννομο συμφέρον, υπό τις προϋποθέσεις των παρ. 2, 3 και 5 του άρθρου 5 του ν. 2690/1999. Για τον σκοπό αυτό, η Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ. τηρεί τα αναγκαία μεταδεδομένα για χρονικό διάστημα επτά (7) τουλάχιστον ετών.
6. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με την τήρηση και τη λειτουργία της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παρ. 1, όπως:
  - α) οι γενικοί όροι που διέπουν την παροχή της υπηρεσίας προς τους πολίτες, και με τους οποίους καθορίζονται:
    - αα) η πρόσβαση των χρηστών στην ηλεκτρονική εφαρμογή της παρ. 1,

- αβ) ο τρόπος και η διαδικασία αυθεντικοποίησης μέσω μοναδικής ηλεκτρονικής ταυτοποίησης των χρηστών,
- αγ) τα στοιχεία και δεδομένα που απαιτούνται για τη συμπλήρωση της ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης,
- αδ) η μορφή και το περιεχόμενό της,
- β) οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία υποβολής της ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης σε αρχή ή υπηρεσία του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα,
- γ) η δυνατότητα υποβολής αμφισβητήσεων και ενστάσεων,
- δ) η δυνατότητα ασκήσεως των εκ του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων και του ν. 4624/2019 δικαιωμάτων,
- ε) τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφαλείας και
- στ) κάθε τεχνική ή άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο εικοστό ένατο

Υποβολή ηλεκτρονικών αιτήσεων στα Κ.Ε.Π.

1. Κάθε φυσικό πρόσωπο που ενεργεί για τον εαυτό του ατομικά ή ως νόμιμος εκπρόσωπος νομικού προσώπου μπορεί να υποβάλει αιτήσεις στα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.) και ηλεκτρονικά, είτε μέσω της Κεντρικής Διαδικτυακής Πύλης της δημόσιας διοίκησης (ermis.gov.gr), είτε μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής "e-ker.gov.gr" της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019. Η παραλαβή του αποτελέσματος μπορεί να διενεργείται είτε μέσω της αποστολής του στην ηλεκτρονική θυρίδα του αιτούντος, είτε μέσω της αποστολής του στην ταχυδρομική διεύθυνση του χρήστη με τη χρήση ταχυδρομικών υπηρεσιών ή υπηρεσιών ταχυμεταφορών. Τα φυσικά πρόσωπα μπορούν να αποκτούν πρόσβαση στις υπηρεσίες της ηλεκτρονικής εφαρμογής «e-ker.gov.gr», αφού προηγουμένως προβούν σε αυθεντικοποίηση σύμφωνα με το εικοστό πέμπτο άρθρο.

2. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με την τήρηση και τη λειτουργία των ηλεκτρονικών εφαρμογών της παρ. 1, όπως:

- α) οι γενικοί όροι που διέπουν την παροχή της υπηρεσίας προς τους πολίτες, και με τους οποίους καθορίζονται:
  - αα) η πρόσβαση των χρηστών στις ηλεκτρονικές εφαρμογές της παρ. 1,
  - αβ) ο τρόπος και η διαδικασία αυθεντικοποίησης μέσω μοναδικής ηλεκτρονικής ταυτοποίησης των χρηστών,
  - αγ) τα στοιχεία και δεδομένα που απαιτούνται για τη συμπλήρωση της ηλεκτρονικής αίτησης,
  - αδ) η μορφή και το περιεχόμενό της,
  - β) οι όροι, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης σε αρχή ή υπηρεσία του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα,
  - γ) η δυνατότητα ασκήσεως των εκ του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων και του ν. 4624/2019 δικαιωμάτων,
  - δ) τα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα ασφαλείας,
  - ε) ο τρόπος αποστολής των αποτελεσμάτων των αιτήσεων,
  - στ) ο ορισμός των υπηρεσιών για τις οποίες απαιτείται η φυσική παρουσία του αιτούντος στο αρμόδιο ΚΕΠ και ο τρόπος ορισμού προγραμματισμένης συνάντησης,
  - ζ) κάθε τεχνική ή άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος.

Άρθρο τριακοστό

Μέθοδοι ταυτοποίησης

1. Πριν από την έκδοση πιστοποιητικού υπηρεσίας εμπιστοσύνης, ο πάροχος υπηρεσιών εμπιστοσύνης προβαίνει με κατάλληλα μέσα στην εξακρίβωση της ταυτότητας και των ειδικών χαρακτηριστικών του αιτούντος (ταυτοποίηση). Τη διαδικασία του προηγούμενου εδαφίου δύναται να διενεργεί και τρίτος δυνάμει σύμβασης με τον πάροχο υπηρεσιών εμπιστοσύνης. Η δυνατότητα ταυτοποίησης από τρίτο ενεργοποιείται μετά από την ένταξη της θετικής αξιολόγησης της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.) στον Εθνικό Κατάλογο Εμπιστοσύνης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 22 του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 2014 (ΕΕ L 257).

2. Η ταυτοποίηση διενεργείται με μία από τις αναφερόμενες στην παρ. 1 του άρθρου 24 του ανωτέρω Κανονισμού μεθόδους. Ειδικότερα, ο πάροχος υπηρεσιών εμπιστοσύνης ή τρίτος δύναται να χρησιμοποιεί μεθόδους ταυτοποίησης με διασφάλιση ισοδύναμη με τη φυσική παρουσία, όπως την ηλεκτρονική ή την εξ αποστάσεως ταυτοποίηση, σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο 24. Η ισοδύναμη διασφάλιση εξετάζεται και επιβεβαιώνεται από οργανισμό αξιολόγησης συμμόρφωσης, όπως ορίζεται στην περ. 18 του άρθρου 3 του ανωτέρω Κανονισμού. Τα πρότυπα και οι απαιτήσεις για τη μέθοδο ταυτοποίησης του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος, ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Ε.Ε.Τ.Τ.

Άρθρο τριακοστό πρώτο

Νομική ισχύς ηλεκτρονικών υπογραφών και σφραγίδων

1. Τα ηλεκτρονικά έγγραφα που εκδίδονται από νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα, είτε υπογράφονται με την εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή του νόμιμου εκπροσώπου τους, είτε τίθεται σε αυτά η εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα της περ. 27 του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014, όπου η τελευταία απαιτείται. Στα ως άνω έγγραφα η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή του νόμιμου εκπροσώπου και η εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα επέχουν θέση ιδιόχειρης υπογραφής και πρωτότυπης σφραγίδας αντίστοιχα.

2. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμος ή τα μέρη ορίζουν ότι απαιτείται η ιδιόχειρη υπογραφή σε κάθε φύλλο ή σελίδα του εγγράφου, αρκεί η θέση της ηλεκτρονικής υπογραφής ή της ηλεκτρονικής σφραγίδας στην αρχή ή στο τέλος του ηλεκτρονικού εγγράφου.

3. Στο τέλος της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 2690/1999 προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Στις περιπτώσεις που ο νόμος απαιτεί βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του ενδιαφερομένου, αρκεί, κατά περίπτωση, η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή η εγκεκριμένη ηλεκτρονική σφραγίδα του ενδιαφερομένου, εφόσον το έγγραφο διακινείται ηλεκτρονικά.».

Άρθρο τριακοστό δεύτερο

Αναστολή διοικητικών διαδικασιών

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, **δύναται να τροποποιείται η διαδικασία έκδοσης πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και λοιπών διοικητικών εγγράφων, καθώς και να**

αναστέλλεται η υποχρέωση καταβολής τελών, παραβόλων και εισφορών που απαιτούνται για την έκδοση των ως άνω εγγράφων.

[...]

Άρθρο τριακοστό τέταρτο

Ζητήματα δημοσίων συμβάσεων Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης

Η παρ. 1 του άρθρου 14 της από 11.03.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας, λόγω του κινδύνου περαιτέρω διάδοσης κορωνοϊού COVID-19 και με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την αποτροπή ή ελαχιστοποίηση πραγματοποίησης συνεδριάσεων συλλογικών και μη οργάνων του δημόσιου τομέα, την εξ αποστάσεως εκτέλεση εργασίας δημόσιων υπαλλήλων και λειτουργών και την απομακρυσμένη παροχή υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και οι εποπτευόμενοι φορείς του δύνανται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να προσφεύγουν στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών με αντικείμενα ενδεικτικά τη συντήρηση υφιστάμενων κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 3979/2011 (Α` 138), την ανάπτυξη νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), την ανάπτυξη και συντήρηση ιστοσελίδων, την παροχή υπηρεσιών πληροφορικής, τα έργα πληροφορικής, για τους ως άνω σκοπούς και ιδιαίτερα τη συνέχιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την παροχή υπηρεσιών φύλαξης, καθαριότητας και απολύμανσης των κτιρίων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του και την προμήθεια των σχετικών υλικών, καθώς και την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και του απαραίτητου λογισμικού για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους».

Άρθρο τριακοστό πέμπτο

Χρήση του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. στο ΣΥΖΕΥΞΙΣ II

1. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της Ανώνυμης Εταιρείας με την επωνυμία «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ Α.Ε.» (Κ.τ.Π.), η Κ.τ.Π., ως αναθέτουσα αρχή του έργου «Σύζευξις II», **μπορεί να χρησιμοποιεί το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.) σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης των εκτελεστικών δημοσίων συμβάσεων, εκκρεμών και μη, των συμφωνιών πλαίσιο «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II - Υποδομές ασφάλειας, τηλεφωνίας, τηλεδιάσκεψης, καλωδίωσης», «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II - Τηλεπικοινωνιακές Υπηρεσίες Νησίδων 1 - 8» και «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II - Υπηρεσίες Ασύρματης Νησίδας».**

2. Με όμοια απόφαση καθορίζονται η διαδικασία μετάβασης στο Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. και οι σχετικές προθεσμίες και ρυθμίζεται κάθε αναγκαία τεχνική ή άλλη λεπτομέρεια. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται το μέχρι σήμερα ισχύον κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις διαδικασίες όσον αφορά τις ανωτέρω συμφωνίες πλαίσιο.

[...]

Άρθρο τριακοστό έβδομο**Κατεπείγουσες διατάξεις λειτουργίας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης**

1. Στο άρθρο εικοστό τέταρτο της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου επέρχονται οι εξής τροποποιήσεις:

α. Μετά το πρώτο εδάφιο της παρ. 2 προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Οι κατά το προηγούμενο εδάφιο συμβάσεις δεν υπόκεινται στους χρονικούς περιορισμούς των δώδεκα (12) μηνών που προβλέπονται στην παρ. 1 του άρθρου 206 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007, Α` 143) και της περ. ιε` της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3812/2009 (Α` 234), καθώς και στον χρονικό περιορισμό των τριών (3) μηνών που προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 5 του π.δ. 164/2004 (Α` 134).».

β. Στο τέλος της παρ. 2 προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Για το προσωπικό της παρούσας δεν εφαρμόζεται το άρθρο 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α` 55).».

2. α. Ειδικά για το έτος 2020, η προθεσμία της παρ. 1 του άρθρου 160 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α` 114) παρατείνεται έως τις 31.5.2020.

β. Προϋπολογισμοί ΟΤΑ α` και β` βαθμού, οι οποίοι έχουν ψηφιστεί από τα οικεία συμβούλια και έχουν τη σύμφωνη γνώμη του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Ο.Τ.Α., η οποία παρασχέθηκε κατά την παρ. 6 του άρθρου 77 και την παρ. 3 του άρθρου 78 του ν. 4172/2013 (Α` 167) και για τους οποίους, έως της έναρξη ισχύος της παρούσας, δεν έχει εκδοθεί η ειδική πράξη έγκρισης της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης, εκτελούνται αμέσως. Η περ. α` της παρ. 7 του εικοστού τέταρτου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου ισχύει αναλόγως. Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων ισχύουν αναλόγως και για τους προϋπολογισμούς των νομικών προσώπων των Ο.Τ.Α., καθώς και των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.

3. Στις συμβάσεις των παρ. 3 και 5 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, των παρ. 3, 4 και 6 του εικοστού τέταρτου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, καθώς και σε κάθε άλλη σύμβαση προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών που εκτελείται για κατεπείγοντες λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με την οικεία βεβαίωση της αναθέτουσας αρχής, το όριο πάνω από το οποίο διενεργείται προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο, καθορίζεται στο ποσό των εννιακοσίων χιλιάδων (900.000) ευρώ. Οι διατάξεις της παρούσας ισχύουν από τις 14 Μαρτίου 2020.

4. Με απόφαση του οικείου περιφερειάρχη ή δημάρχου, κατά περίπτωση, μπορεί να αναστέλλεται για το έτος 2020, η εκτέλεση των προγραμμάτων τουριστικής προβολής του άρθρου 30 του ν. 3498/2006 (Α` 230) των περιφερειών και των Δήμων της χώρας.

5. Συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου προσωπικού ανταποδοτικών υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. α` βαθμού και των νομικών τους προσώπων, οι οποίες λήγουν έως τις 30 Ιουνίου 2020, παρατείνονται από τη λήξη τους για τέσσερις (4) μήνες, με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής για τους δήμους και με απόφαση του αρμόδιου οργάνου για τα νομικά πρόσωπα.

6. Αναστέλλεται έως τις 30 Ιουνίου 2020 η ισχύς της παρ. 2 του άρθρου 10 της υπ` αρ. 129/2534/2010 κοινής υπουργικής απόφασης (Β` 108).

7. Από την 1η Μαρτίου 2020 έως και την 31η Μαΐου 2020 αναστέλλεται η καταβολή μισθωμάτων σε Δήμους για την ενοικίαση κυλικείων εντός σχολικών μονάδων και εντός κοιμητηρίων.

8. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, επιχειρήσεις που διακόπτουν ή περιορίζουν υποχρεωτικά τη λειτουργία τους, λόγω των μέτρων αποτροπής της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και δεν κάνουν χρήση παραχωρημένου κοινόχρηστου χώρου, σύμφωνα με το άρθρο 13 του από 24-9/20-10-1958 β.δ. (Α` 171), μπορεί να απαλλάσσονται από τα αναλογούντα τέλη για το χρονικό διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ρυθμίζονται και θέματα συμψηφισμού με μελλοντικές απαιτήσεις τελών, σε περίπτωση που έχουν ήδη καταβληθεί ποσά εντός του διαστήματος απαλλαγής.

9. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, επιχειρήσεις που διακόπτουν τη λειτουργία τους λόγω των μέτρων αποτροπής της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 μπορεί να απαλλάσσονται του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 (Α` 74), για το χρονικό διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί. Με την απόφαση αυτή μπορεί να ρυθμίζονται και θέματα συμψηφισμού με μελλοντικές απαιτήσεις τελών, σε περίπτωση που έχουν ήδη καταβληθεί ποσά εντός του διαστήματος απαλλαγής.

10. Στο άρθρο 24 της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. προστίθεται παράγραφος 10 ως εξής: «10. Μέχρι την 31η.5.2020, οι δήμοι και οι περιφέρειες δύνανται να διενεργούν προμήθειες για την παροχή γευμάτων και τροφίμων για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις περ. (α) και (β) της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου».

11. α. Η περ. β` της παρ. 9 του άρθρου 53 του ν. 4314/2014 (Α` 204) αντικαθίσταται ως εξής: «β. τη διαχείριση και την παρακολούθηση Αναπτυξιακών και Ειδικών Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή συγχρηματοδοτούμενους πόρους.»

β. Το πρώτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 69 του ν. 4509/2017 (Α` 201) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Στο πλαίσιο υλοποίησης Προγράμματος Χορήγησης Επενδυτικών Δανείων από το Υπουργείο Εσωτερικών με σκοπό την προμήθεια αγαθών και την κατασκευή έργων στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης, αντιπλημμυρικής προστασίας, αποκατάστασης ζημιών από φυσικές καταστροφές, αποκατάστασης Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.), αγροτικής οδοποιίας και ανέγερσης ή αποκατάστασης δημοτικών κτιρίων, καθώς και για την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών πολιτικής προστασίας και προστασίας της δημόσιας υγείας και εν γένει δράσεις κοινωνικής συνοχής, οι Ο.Τ.Α. α` και β` βαθμού και τα νομικά τους πρόσωπα δύνανται να συνομολογούν επενδυτικά δάνεια με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.»

[...]

Άρθρο τριακοστό ένατο

Προσωρινή αναστολή λειτουργίας Υπηρεσιών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

1. Προς τον σκοπό της αποφυγής κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 που ενδέχεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στη δημόσια υγεία, μπορεί να επιβληθεί το μέτρο της προσωρινής, μερικής ή ολικής, αναστολής της λειτουργίας της Κεντρικής Υπηρεσίας του

Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Ν.Σ.Κ.), καθώς και του συνόλου ή μέρους των υπηρεσιακών μονάδων του που λειτουργούν στην Αττική, σε υπουργεία, ν.π.δ.δ. και ανεξάρτητες αρχές ή στην περιφέρεια.

2. Κατά το διάστημα της αναστολής της παρ. 1, οι συνεδριάσεις των συλλογικών οργάνων του Ν.Σ.Κ. μπορούν να γίνονται και από απόσταση, με τη χρήση τεχνολογικών μέσων που παρέχουν τα εχέγγυα της μυστικότητας της διαδικασίας.

3. Τα παραπάνω μέτρα επιβάλλονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Δικαιοσύνης μετά από γραπτή ή προφορική εισήγηση του Προέδρου του Ν.Σ.Κ. Στην απόφαση αυτή ορίζονται το χρονικό διάστημα της αναστολής, πρόβλεψη για τα ζητήματα αναστολής ή παρέκτασης κάθε είδους προθεσμιών, κατά το μέρος που αυτά δεν έχουν ήδη ρυθμιστεί με την υπ` αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.18176/2020 κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης (Β` 864), καθώς και λοιπά ζητήματα λειτουργίας των υπηρεσιών του Ν.Σ.Κ κατά το διάστημα αυτό.

[...]

ΜΕΡΟΣ Δ:

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID-19

Άρθρο τεσσαρακοστό τέταρτο

Δημιουργία δικτύου νοσηλευτών για κατ` οίκον υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας και λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού από πρόσωπα πιθανά κρούσματα κορωνοϊού COVID-19.

1. Για την αντιμετώπιση του άμεσου κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 συνιστώνται Κινητές Ομάδες Υγείας (Κ.ΟΜ.Υ.) Ειδικού Σκοπού με δυνατότητα δραστηριοποίησης σε όλη την Επικράτεια και αντικείμενο την κατ` οίκον παροχή υπηρεσιών νοσηλευτικής φροντίδας και λήψης δειγμάτων βιολογικού υλικού προσώπων-πιθανών κρουσμάτων κορωνοϊού COVID-19 και την παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης νεοπροσλαμβανόμενων επαγγελματιών υγείας σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας και στο Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Β.). Η λειτουργία των ομάδων του προηγούμενου εδαφίου συνιστά δράση, η οποία εντάσσεται στην πράξη «Δημιουργία δικτύου νοσηλευτών για κατ` οίκον υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας και λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού από πρόσωπα πιθανά κρούσματα κορωνοϊού COVID-19», η οποία χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014 -2020».

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υγείας ρυθμίζονται οι επιμέρους λεπτομέρειες σύστασης των Κ.ΟΜ.Υ. Ειδικού Σκοπού, η ημερομηνία έναρξης λειτουργίας τους, οι επιμέρους περιοχές ευθύνης τους στην Επικράτεια, οι λεπτομέρειες δράσης τους, η λειτουργική τους ένταξη, η διασύνδεσή τους με άλλες μονάδες και οργανικές δομές αναφοράς, τα επιμέρους προσόντα του στελεχιακού δυναμικού, η διαδικασία πρόσληψης προσωπικού με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου, οι ειδικότητες απασχόλησης, το χρονικό διάστημα της σύμβασης εργασίας, το ύψος των αμοιβών προσωπικού, οι δαπάνες υλοποίησης των ανωτέρω δράσεων, καθώς και οι λεπτομέρειες υλοποίησης της πράξης. Οι Κ.ΟΜ.Υ. Ειδικού Σκοπού συγκροτούνται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) ως φορέα υλοποίησης της πράξης του δευτέρου εδαφίου.

2. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.) ως φορέας υλοποίησης της ανωτέρω Πράξης **δύνανται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί προσλήψεων και δημοσίων συμβάσεων, να συνάπτει συμβάσεις:** α) πρόσληψης προσωπικού με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου Ορισμένου Χρόνου για τη στελέχωση κινητών μονάδων για τη λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού ύποπτων κρουσμάτων κορωνοϊού COVID-19, β) μίσθωσης οχημάτων για τις μετακινήσεις των κινητών συνεργείων και προμήθειας καυσίμων για τη χρήση των οχημάτων, γ) προμήθειας ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης συμβάντων, δ) παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης σε νεοπροσλαμβανόμενους επαγγελματίες υγείας σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας, Ε.Κ.Α.Β. και Κ.ΟΜ.Υ. Ειδικού Σκοπού, ε) ενίσχυσης του τηλεφωνικού κέντρου του Ε.Ο.Δ.Υ. για τη διαχείριση των κλήσεων για λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού από ύποπτα κρούσματα κορωνοϊού COVID-19 σε εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό, στ) αγοράς θήκης (KIT) λήψης δειγμάτων και ζ) παροχής υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου για τη στελέχωση και αξιολόγηση. Η πρόσκληση για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Οι συμβάσεις ως προς τις απαραίτητες προμήθειες ειδών και υπηρεσιών συνάπτονται με σκοπό την αγορά ικανών ποσοτήτων με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών. Το σύνολο της αναγκαίας δαπάνης για την υλοποίηση των ανωτέρω βαρύνει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΜΔΤ 2014-2020 (Πράξη: Δημιουργία δικτύου νοσηλευτών για κατ` οίκον υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας και λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού από πρόσωπα πιθανά κρούσματα κορωνοϊού COVID-19», η οποία θα χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Μεταρρύθμιση Δημοσίου Τομέα 2014 - 2020»).

[...]

Άρθρο πεντηκοστό πρώτο

Διαδικασία αποστολής φαρμάκων σε ευπαθείς ομάδες και σε ασθενείς που βρίσκονται σε περιορισμό

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της φαρμακευτικής αγωγής ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, καθώς και ασθενών που βρίσκονται σε περιορισμό κατ` εφαρμογή της από 25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, είναι δυνατή η αποστολή φαρμάκων από τα φαρμακεία του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. προς τους ασφαλισμένους, αυθημερόν, μέσω πιστοποιημένης εταιρείας ταχυμεταφοράς. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος.

2. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, οι διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου εξοπλισμού για την υλοποίηση της παρ. 1, καθώς και παροχής υπηρεσιών, ιδίως ταχυμεταφοράς ή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, μπορούν να διενεργούνται από τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ., με απευθείας ανάθεση και μόνο κριτήριο τη χαμηλότερη αξία προσφοράς, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων προμηθειών και συμβάσεων.

[...]

Άρθρο πεντηκοστό όγδοο**Διαδικασία χρηματικών δωρεών για απευθείας προμήθεια νοσοκομειακού εξοπλισμού για την καταπολέμηση της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19**

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος δημόσιας υγείας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους οκτώ (8) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, **δύναται να διενεργεί χρηματική δωρεά με αποκλειστικό σκοπό την αγορά ειδών ειδικού νοσοκομειακού εξοπλισμού πάσης φύσεως, μέσω ατομικής προστασίας και φαρμάκων προς χρήση ή ανάλωση, από τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Υγείας, τις Δημόσιες Υγειονομικές Περιφέρειες, τα νοσοκομεία, ιδιωτικά και δημόσια, καθώς και όλες τις δομές δημόσιας υγείας για την καταπολέμηση της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.**

2. Η κατά τα ανωτέρω χρηματική δωρεά εγκρίνεται αμελλητί με δήλωση αποδοχής του Υπουργού Υγείας ως προς το δωριζόμενο ποσό, με ρητή αναφορά στον σκοπό της δωρεάς για αγορά ειδών εκ του ανωτέρω εξοπλισμού. Με την εγκριτική δήλωση του Υπουργού Υγείας ορίζεται το νομικό πρόσωπο αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας προς το οποίο θα εισφερθεί το ποσό της δωρεάς προκειμένου να διενεργήσει την προμήθεια του εξοπλισμού. **Στα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Υγείας στα οποία δύναται να εισφερθεί το δωριζόμενο χρηματικό ποσό από τον δωρητή, περιλαμβάνονται ρητά όλα τα νπδδ και νπιδ, του Υπουργείου Υγείας, ο ΕΟΔΥ, οι Δ.Υπ.Ε. και η ΙΦΕΤ ΑΕ, τα οποία δύναται να διενεργήσουν τη προμήθεια των ειδών της παρ. 1 κατά τις διατάξεις της από 25.2.2020 Π.Ν.Π. και της υφιστάμενης νομοθεσίας για την καταπολέμηση της διάδοσης του κορωνοϊού. Κάθε νομικό πρόσωπο, αποδέκτης της δωρεάς, αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας κατά τα αναφερόμενα στο προηγούμενο εδάφιο, οφείλει να παρέχει άμεσα κάθε αναγκαία σύμπραξη δια των οργάνων διοίκησής του για την είσπραξη του ποσού της δωρεάς, την υλοποίηση της προμήθειας προϊόντων της παρ. 1, και να παρέχει αναλυτική ενημέρωση και λογοδοσία προς τον Υπουργό Υγείας για την υλοποίηση των σχετικών προμηθειών.**

3. Μετά την υλοποίηση της προμήθειας τα προμηθευθέντα είδη διατίθενται από το νομικό πρόσωπο αποδέκτη της δωρεάς προς τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Υγείας με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υπηρεσιών Υγείας, που κατανέμει τα προμηθευθέντα είδη σε οποιοδήποτε εκ των εποπτευόμενων νομικών προσώπων του Υπουργείου Υγείας, στις Δημόσιες Υγειονομικές Περιφέρειες και στα νοσοκομεία, ιδιωτικά και δημόσια, όλων των δομών δημόσιας υγείας συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

Άρθρο πεντηκοστό ένατο**Ανάθεση υπηρεσιών από τον ΕΟΔΥ για την εξέταση δειγμάτων**

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, **ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, πέραν της δυνατότητας απευθείας ανάθεσης σύμφωνα με τη διάταξη του**

δωδέκατου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου σε τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικά εργαστήρια), να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εξετάσεων) με Πανεπιστημιακές Κλινικές, Μονάδες και Εργαστήρια μέσω των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) και Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της ημεδαπής. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Οι συμβάσεις συνάπτονται με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών.

ΜΕΡΟΣ Ε΄:

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Άρθρο εξηκοστό Ζητήματα δημοσίων συμβάσεων

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, με απόφαση του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ή του αρμόδιου οργάνου, είναι δυνατή: α) η αναβολή διενέργειας δημόσιων διαγωνισμών, β) η παράταση της ημερομηνίας υποβολής αιτήσεων συμμετοχής ή προσφορών, στις περιπτώσεις που έχει ήδη δημοσιευθεί προκήρυξη κατά την έναρξη ισχύος της παρούσας, γ) η αναστολή κάθε προθεσμίας που αφορά δημόσιες συμβάσεις, ανεξάρτητα από το στάδιο ανάθεσης ή εκτέλεσης αυτών και δ) η χορήγηση παράτασης κάθε είδους συμβατικών προθεσμιών, για χρονικό διάστημα που θα καθορίζεται με την οικεία απόφαση.

2. Οι διατάξεις των από 25.2.2020, 11.3.2020 και 14.3.2020 Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου, καθώς και της παρούσας που αναφέρονται σε αναθέτουσες αρχές μπορούν να εφαρμοστούν αναλογικά και από τους αναθέτοντες φορείς, κατά την έννοια του άρθρου 224 του ν. 4412/2016.

Άρθρο εξηκοστό πρώτο Πρόσθετοι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας εργαζομένων σε εργοτάξια

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, είτε με απόφαση των Υπουργών Υγείας και Υποδομών και Μεταφορών εφόσον πρόκειται για εργοτάξια δημοσίων έργων, είτε με απόφαση των Υπουργών Υγείας και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων εφόσον πρόκειται για εργοτάξια ιδιωτικών έργων, επιβάλλονται πρόσθετοι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας εργαζομένων στα εργοτάξια. Με τις κοινές αποφάσεις του προηγούμενου εδαφίου προβλέπονται διοικητικά πρόστιμα σε εργοληπτικές επιχειρήσεις, οι οποίες παραβιάζουν τους πρόσθετους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων, πλέον των λοιπών κυρώσεων που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, καθώς και η διαδικασία επιβολής τους.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ:

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID-19

Άρθρο εξηκοστό δεύτερο

Κατεπείγουσες διατάξεις για την ενημέρωση του κοινού για θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας και λοιπά ζητήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, είναι δυνατή η ανάθεση υπηρεσιών επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών, καθώς και κάθε άλλης συναφούς υπηρεσίας που απαιτείται για την έγκαιρη υλοποίησή τους, για ειδικότερα θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας και για λοιπά κατεπείγοντα ζητήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος που άπτονται κυβερνητικών δράσεων στο πλαίσιο αυτό, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων.

2. Με κοινή απόφαση του μέλους της Κυβέρνησης ή του Υφυπουργού που ασκεί την αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης και του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται όλες οι αναγκαίες λεπτομέρειες για το είδος και το περιεχόμενο των ανωτέρω υπηρεσιών.

[...]

Άρθρο εξηκοστό τέταρτο

Κατεπείγουσες ρυθμίσεις για την Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.

Για την αποφυγή του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από τη θέση σε ισχύ της παρούσας, και με σκοπό τη διασφάλιση της αδιάλειπτης και απρόσκοπτης λειτουργίας των εγκαταστάσεων και υποδομών, καθώς και της παραγωγής, μετάδοσης και εκπομπής του ραδιοηλεκτρικού προγράμματος και διαδικτυακού περιεχομένου του δημόσιου ραδιοηλεκτρικού φορέα «Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρεία», η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. μπορεί, με απόφαση του Δ.Σ., να συνάπτει συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου ή συμβάσεις μίσθωσης έργου και να αναθέτει την εκτέλεση έργων για την επίτευξη του ως άνω σκοπού, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα οι εργαζόμενοι της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. μπορεί να απασχοληθούν υπερωριακώς, πέραν των ανωτάτων ορίων που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις.

ΜΕΡΟΣ Ζ:

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο εξηκοστό πέμπτο

Κατεπείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Η Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα, ώστε να καθίσταται δυνατή για το σύνολο των εκπαιδευτικών δομών, ανεξαρτήτως τύπου και βαθμίδας, δημόσιων ή ιδιωτικών, η εξ αποστάσεως διδασκαλία.

2. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται σοβαρός κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων δύναται να αποδέχεται κάθε δωρεά κινητών πραγμάτων και υπηρεσιών από τρίτους, φυσικά και νομικά πρόσωπα, για τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της εξ αποστάσεως διδασκαλίας και για τη γενικότερη εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του συνόλου των εκπαιδευτικών δομών, ανεξαρτήτως τύπου και βαθμίδας, δημόσιων ή ιδιωτικών, καθώς και των λοιπών φορέων και υπηρεσιών, που υπάγονται ή εποπτεύονται από αυτό. Η αποδοχή των ανωτέρω δωρεών διενεργείται αμελλητί από τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων, αρκεί δε και μόνη η δήλωσή του περί αποδοχής τους ως προς τα δωριζόμενα κινητά πράγματα και υπηρεσίες προς τον δωρητή τους. Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων τα δωριζόμενα κινητά πράγματα και υπηρεσίες μπορούν να κατανέμονται και να διατίθενται, προς χρήση ή ανάλωση, σε κάθε εκπαιδευτική δομή, ανεξαρτήτως τύπου και βαθμίδας, δημόσια ή ιδιωτική, καθώς και στους λοιπούς φορείς και υπηρεσίες που υπάγονται ή εποπτεύονται από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

3. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται σοβαρός κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, για την επίτευξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και της εξ αποστάσεως εξυπηρέτησης των πολιτών, **το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων δύναται να συνάπτει συμβάσεις με απευθείας ανάθεση, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, α) για την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και λογισμικών, β) για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης, επικοινωνίας και ενημέρωσης με κάθε μέσο των πολιτών, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των υπαλλήλων και για την προμήθεια του αναγκαίου υλικού, καθώς και γ) για την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις. Η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη προσφορά.**

4. (α) Αποκλειστικά για το έτος 2020, παρατείνεται, έως τις 31.5.2020, η προθεσμία υποβολής αιτήσεων χορήγησης άδειας ιδιωτικού σχολείου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και Κολλεγίου, του στοιχείου 3 της παρ. Θ3 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α` 222).

(β) Αποκλειστικά για το έτος 2020, παρατείνεται, έως τις 31.5.2020, η προθεσμία αναγγελίας επικαιροποίησης άδειας ιδιωτικού σχολείου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και Κολλεγίου, του στοιχείου 14γ της παρ. Θ3 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012.

5. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι) δύναται να κάνουν χρήση των ταμειακών διαθεσίμων τους έως του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ συνολικά χωρίς να απαιτείται προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Οικονομικών, αποκλειστικά για την προμήθεια ειδών της παρ. 4 του άρθρου 12 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και του εικοστού έβδομου άρθρου της από 14.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου. Η δυνατότητα χρήσης των ταμειακών διαθεσίμων του προηγούμενου εδαφίου ισχύει αποκλειστικά για το χρονικό διάστημα της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας των Α.Ε.Ι. σύμφωνα με την περίπτωση στ` του άρθρου πρώτου της από

25.2.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου λόγω άμεσου κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Η χρήση των ταμειακών διαθεσίμων πραγματοποιείται με απόφαση της Συγκλήτου του οικείου Α.Ε.Ι. περί αναμόρφωσης του εγκεκριμένου αναλυτικού προϋπολογισμού, με αύξηση των πιστώσεων ανά Κωδικό Αριθμού Εξόδου (Κ.Α.Ε.) στους οποίους εντάσσονται οι εν λόγω δαπάνες. Η απόφαση της Συγκλήτου κοινοποιείται στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (Γ.Δ.Ο.Υ.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης (Δ.Π.Γ.Κ.) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.).

6. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται αναδρομικά από τον χρόνο έκδοσης της υπ' αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.16838 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών (Β` 783).

[...]

Άρθρο εβδομηκοστό πρώτο
Κατασκευή τεχνητού εμποδίου στο χερσαίο τμήμα της ελληνοτουρκικής μεθορίου στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου

Πάσης φύσεως εργασίες για την κατασκευή και επέκταση τεχνητού εμποδίου (φράχτη) στο χερσαίο τμήμα της ελληνοτουρκικής μεθορίου στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου εκτελούνται χωρίς να απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας ή άδειας εκτέλεσης εργασιών μικρής κλίμακας του ν. 4495/2017 (Α` 167) και εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του ν. 4014/2011 (Α` 209), του ν. 998/1979 (Α` 289) και του ν. 3028/2002 (Α` 153). Τα σχετικά σχέδια κοινοποιούνται ηλεκτρονικά στη Γενική Διεύθυνση Πολεοδομίας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

[...]

Άρθρο 6
Τροποποίηση άρθρου 17 του ν. 4332/2015

Η παρ. 2 του άρθρου 17 του ν. 4332/2015 (Α' 76) αντικαθίσταται ως εξής: «2. Θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες για την εξόφληση υποχρεώσεων των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και των Υ.Πε. που απορρέουν από προμήθειες υλικών – αγαθών και παροχή υπηρεσιών που διενεργήθηκαν μέχρι τις 31 Μαρτίου 2020, χωρίς την υπογραφή σύμβασης, δεν αναφέρονται στο Παρατηρητήριο Τιμών που τηρεί η Ε.Π.Υ. (άρθρο 24 του ν. 3846/2010, Α' 66) και δεν υφίστανται προηγούμενες συμβάσεις, με την προϋπόθεση ότι είναι εντός των εγκεκριμένων πιστώσεων των προϋπολογισμών τους, των αντίστοιχων ετών αναφοράς.».

Β. Το σχέδιο νόμου συνοδεύεται από αιτιολογική Έκθεση, η οποία, ως προς τα άρθρα που άπτονται της αρμοδιότητας της Αρχής, έχει ως εξής:

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Με τις διατάξεις του παρόντος σχεδίου νόμου κυρώνεται και αποκτά ισχύ νόμου από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η από 20.3.2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας

και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης», που δημοσιεύτηκε στο υπ' αριθ. 68 Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (Τεύχος Α').

Επί του άρθρου 1

[...]

Με το **δέκατο τέταρτο άρθρο** ρυθμίζονται τα εξής ζητήματα: Με τις από 11 και 14 Μαρτίου 2020 Π.Ν.Π. (Α 55 και Α 64) προβλέφθηκαν κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του Κορωνοϊού COVID-19 και της αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισής του. Με τις ανωτέρω Π.Ν.Π. εξουσιοδοτείται μεταξύ άλλων ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, να προσδιορίσει τα αναγκαία μέτρα στην αγορά εργασίας, ως προς την οργάνωση του χρόνου και του τόπου εργασίας, την ενίσχυση εργοδοτών, εργαζομένων και ανέργων, τη θέσπιση ειδικού μηχανισμού στήριξης των εργαζομένων σε επιχειρήσεις και εργοδότες των οποίων η λειτουργία έχει ανασταλεί προσωρινά, καθώς και να λάβει όλα τα απαιτούμενα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την υλοποίηση όσων έχουν θεσπιστεί. Με την προτεινόμενη διάταξη, παρέχεται η δυνατότητα στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, να προχωρήσει στην υλοποίηση των τεχνικών και οργανωτικών θεμάτων που προκύπτουν από τις ανωτέρω εξουσιοδοτήσεις λόγω του κατεπείγοντος χαρακτήρα τους, με σύναψη δημοσίων συμβάσεων με απευθείας αναθέσεις κατά παρέκκλιση των διατάξεων του ν. 4412/2016 (Α' 147).

[...]

Στο **εικοστό τέταρτο άρθρο** εισάγονται ρυθμίσεις για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών από φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα προς φυσικά και νομικά πρόσωπα μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α' 167), ενώ για την πρόσβαση στις ως άνω υπηρεσίες απαιτείται η προηγούμενη αυθεντικοποίηση του χρήστη, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 25.

Με το **εικοστό πέμπτο άρθρο** προβλέπεται ότι, για θέματα που αφορούν στη χρήση ηλεκτρονικών υπηρεσιών μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α' 167) του προηγούμενου άρθρου, απαιτείται η προηγούμενη αυθεντικοποίηση κάθε χρήστη, με σκοπό την ασφάλεια των συναλλαγών και τη βεβαιότητα των στοιχείων κάθε συναλλασσόμενου με το δημόσιο. Στο παρόν άρθρο ορίζεται και ο τρόπος αυθεντικοποίησης των χρηστών.

[...]

Με το **εικοστό έβδομο άρθρο** εισάγονται ρυθμίσεις για τη σύνταξη και διακίνηση της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019. Εφεξής δεν απαιτείται η φυσική παρουσία του πολίτη στις αρμόδιες αρχές για την επικύρωση του γνήσιου της υπογραφής, καθώς η αυθεντικοποίηση που πραγματοποιείται για τη χρήση της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παραγράφου 1 έχει την ίδια ισχύ με την βεβαίωση γνήσιου υπογραφής του άρθρου 11 του ν. 2690/1999 (Α' 45).

Στο **εικοστό όγδοο άρθρο** εισάγονται ρυθμίσεις για τη σύνταξη και διακίνηση της ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019. Εφεξής δεν απαιτείται η φυσική παρουσία του πολίτη στις αρμόδιες αρχές για την επικύρωση του γνήσιου της υπογραφής, καθώς η αυθεντικοποίηση που πραγματοποιείται για τη χρήση της ηλεκτρονικής εφαρμογής της παραγράφου 1 έχει την ίδια ισχύ με την βεβαίωση γνήσιου υπογραφής του άρθρου 11 του ν. 2690/1999.

Με το **εικοστό ένατο άρθρο** δίνεται η δυνατότητα σε φυσικά και νομικά πρόσωπα να υποβάλουν αιτήσεις στα ΚΕΠ ηλεκτρονικά χρησιμοποιώντας είτε την Κεντρική Διαδικτυακή Πύλη της δημόσιας διοίκησης (ermis.gov.gr) είτε την ηλεκτρονική εφαρμογή “e-ker.gov.gr” της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019.

Με το **τριακοστό** άρθρο εισάγονται ρυθμίσεις για τους τρόπους με τους οποίους δύναται να γίνεται εξακρίβωση της ταυτότητας και των τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών (ταυτοποίηση) του φυσικού προσώπου που αιτείται την έκδοση πιστοποιητικού για χρήση ηλεκτρονικής υπογραφής ή ηλεκτρονικής σφραγίδας ή άλλης υπηρεσίας εμπιστοσύνης που προβλέπεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014. Στην παράγραφο 2 του παρόντος εισάγεται για πρώτη φορά στο εθνικό δίκαιο η δυνατότητα εξ αποστάσεως ταυτοποίησης, τα πρότυπα και οι απαιτήσεις της οποίας θα ρυθμιστούν με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, κατόπιν εισήγησης της ΕΕΤΤ. Με τις διατάξεις του παρόντος επιταχύνεται η παροχή ηλεκτρονικών υπογραφών τόσο στους υπαλλήλους και λειτουργούς του δημόσιου τομέα όσο και σε λοιπά φυσικά και νομικά πρόσωπα, γεγονός που διευκολύνει τις συναλλαγές από απόσταση τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Με την παρ. 1 του **τριακοστού πρώτου άρθρου** εισάγεται ρύθμιση με την οποία διευκρινίζεται η χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών και σφραγίδων από νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες του άρθ. 3 του ν. 4174/2013 (Α' 26). Με τις διατάξεις της παραγράφου 2 ρυθμίζεται ειδικότερα η θέση της ηλεκτρονικής υπογραφής ή της ηλεκτρονικής σφραγίδας σε οποιοδήποτε σημείο του ηλεκτρονικού εγγράφου. Τέλος, με την παράγραφο 3 εισάγεται αναγκαία προσθήκη στο άρθρο 11 του ν. 2690/1999 (Α' 45) με την οποία η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή σφραγίδα επί ηλεκτρονικού εγγράφου ισοδυναμεί με βεβαίωση του γνήσιου της υπογραφής, ώστε να διευκολυνθούν οι συναλλαγές από απόσταση τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Με το **τριακοστό δεύτερο άρθρο**, παρέχεται η δυνατότητα με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού να τροποποιούνται οι διοικητικές διαδικασίες που ρυθμίζουν την έκδοση πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και λοιπών διοικητικών εγγράφων, καθώς και να αναστέλλεται η υποχρέωση καταβολής τελών, παραβόλων και εισφορών, με σκοπό την διευκόλυνση της λειτουργίας του δημοσίου τομέα και των συναλλαγών μεταξύ του δημόσιου τομέα και των πολιτών και επιχειρήσεων.

[...]

Με το **τριακοστό τέταρτο άρθρο** εισάγονται ρυθμίσεις επείγοντος χαρακτήρα με περιορισμένη διάρκεια και με σκοπό τη λήψη μέτρων για την εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την αποτροπή ή ελαχιστοποίηση πραγματοποίησης συνεδριάσεων συλλογικών και μη οργάνων του δημόσιου τομέα, την εξ αποστάσεως εκτέλεση εργασίας δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών και την απομακρυσμένη παροχή υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις.

Παράλληλα, ορίζεται η δυνατότητα του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να προσφεύγουν στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών.

Με το **τριακοστό πέμπτο άρθρο** προβλέπεται η δυνατότητα της «Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ» να χρησιμοποιήσει το Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων

Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.) σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης των εκτελεστικών δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο του έργου «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II». Η χρήση μέσων ΤΠΕ κρίνεται αναγκαία τόσο για την αποφυγή περαιτέρω μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 μέσω της τηλεργασίας, όσο και για την συνέχιση του σημαντικού για τον δημόσιο τομέα έργου «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II».

[...]

Με το **τριακοστό έβδομο άρθρο** ρυθμίζονται, κυρίως, ζητήματα που ανακύπτουν από τη λήψη μέτρων για την αποτροπή της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και προβλέπονται νέα μέτρα, έκτακτου χαρακτήρα για τη λειτουργία των ΟΤΑ. Ειδικότερα, ρυθμίζονται θέματα που αφορούν το προσωπικό και την εκτέλεση προϋπολογισμού των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και θέματα ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα αναστολής των προγραμμάτων τουριστικής προβολής δήμων και περιφερειών με απόφαση των αρμοδίων οργάνων και η δυνατότητα ανανέωσης των συμβάσεων ορισμένου χρόνου του προσωπικού ανταποδοτικών υπηρεσιών των ΟΤΑ α' βαθμού και των νομικών τους προσώπων. Επιπλέον, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, επιχειρήσεις που διακόπτουν ή περιορίζουν υποχρεωτικά τη λειτουργία τους, λόγω των μέτρων αποτροπής διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και δεν κάνουν χρήση παραχωρημένου κοινόχρηστου χώρου μπορεί να απαλλάσσονται από τα αναλογούντα τέλη για το χρονικό διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί. Με την απόφαση μπορεί να ρυθμίζονται και θέματα συμψηφισμού με μελλοντικές απαιτήσεις τελών, σε περίπτωση που έχουν ήδη καταβληθεί ποσά εντός του διαστήματος απαλλαγής. Με όμοια απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, για τις επιχειρήσεις που διακόπτουν τη λειτουργία τους λόγω των μέτρων αποτροπής διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, μπορεί να απαλλάσσονται του ενιαίου ανταποδοτικού τέλους καθαριότητας και φωτισμού του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 25/1975 (Α' 74), για το χρονικό διάστημα που ισχύουν οι περιορισμοί.

[...]

Με το **τριακοστό ένατο άρθρο** προβλέπεται η δυνατότητα προσωρινής, μερικής ή ολικής αναστολής των υπηρεσιών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), με σκοπό την αποτροπή διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Με το ίδιο άρθρο και για να διασφαλιστεί η λειτουργία των υπηρεσιών του ΝΣΚ σε περίπτωση αναστολής, προβλέπεται ρητά η δυνατότητα συνεδριάσεων από απόσταση με τη χρήση κατάλληλων μέσων. Τα έκτακτα μέτρα, καθώς επίσης και ζητήματα αναστολής ή παρέκτασης προθεσμιών, όπως και κάθε ειδικότερο θέμα που αφορά την αναστολή και άπτεται των λειτουργικών ζητημάτων των υπηρεσιών του ΝΣΚ, επιβάλλονται και ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών, Υγείας και Δικαιοσύνης.

[...]

Με το **τεσσαρακοστό τέταρτο άρθρο** προωθείται η δημιουργία δικτύου νοσηλευτών για κατ' οίκον υπηρεσίες νοσηλευτικής φροντίδας και λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού. Ειδικότερα, ρυθμίζεται η σύσταση Κινητών Ομάδων Υγείας (Κ.ΟΜ.Υ) Ειδικού Σκοπού με δυνατότητα δραστηριοποίησης σε όλη την επικράτεια. Αντικείμενο της Κ.ΟΜ.Υ Ειδικού Σκοπού είναι η κατ' οίκον παροχή υπηρεσιών νοσηλευτικής φροντίδας και λήψης δειγμάτων βιολογικού υλικού από άτομα πιθανά κρούσματα κορωνοϊού - COVID-19 και παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης νεοπροσλαμβανόμενων επαγγελματιών υγείας σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας και στο ΕΚΑΒ, με φορέα – δικαιούχο υλοποίησης τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ). Οι διαδικασίες σύναψης των αναγκαίων συμβάσεων ορίζονται ενόψει της επιτακτικής ανάγκης δημόσιας υγείας αντιμετώπισης του κορωνοϊού-COVID-19 ως διενεργούμενες κατά παρέκκλιση των εθνικών διατάξεων. Το σύνολο της αναγκαίας δαπάνης για την υλοποίηση των ανωτέρω ορίζεται ότι θα βαρύνει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΜΔΤ 2014-2020.

[...]

Με το **πεντηκοστό πρώτο άρθρο** εισάγεται ενόψει των έκτακτων αναγκών που προέκυψαν από την εμφάνιση και διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, διαδικασία κατ' οίκον αποστολής φαρμακευτικής αγωγής σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, καθώς και σε ασθενείς που τελούν σε καραντίνα. Η αποστολή φαρμάκων από τα φαρμακεία του ΕΟΠΥΥ προς τους ασφαλισμένους, ορίζεται ότι θα διενεργείται αυθημερόν, μέσω πιστοποιημένης εταιρείας ταχυμεταφοράς. Ενόψει της αντιμετώπισης των αναγκών από τη διάδοση του κορωνοϊού COVID-19, καθιερώνονται για το αποκλειστικό χρονικό διάστημα που ορίζει η διάταξη, διαδικασίες έκτακτης προμήθειας ενδεδειγμένου εξοπλισμού και παροχής υπηρεσιών κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης νομοθεσίας περί δημοσίων προμηθειών και συμβάσεων.

[...]

Με το **πεντηκοστό όγδοο άρθρο** ορίζεται ότι για την αντιμετώπιση του άμεσου κινδύνου δημόσιας υγείας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, καθιερώνεται διαδικασία χορήγησης χρηματικών δωρεών, με αποκλειστικό σκοπό την αγορά ειδών ειδικού νοσοκομειακού εξοπλισμού, μέσων ατομικής προστασίας και φαρμάκων προς χρήση ή ανάλωση, από τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Υγείας. Η διάταξη εισάγει ειδική διαδικασία άμεσης έγκρισης από φυσικά και νομικά πρόσωπα κάθε χρηματικής δωρεάς με πράξη του Υπουργού Υγείας, που ορίζει και την άμεση υλοποίηση της προμήθειας του αναγκαίου εξοπλισμού και ειδών από οποιοδήποτε εκ των εποπτευόμενων νομικών προσώπων του Υπουργείου προς το σκοπό της κάλυψης άμεσων αναγκών. Μετά την ολοκλήρωση της προμήθειας καθιερώνεται διαδικασία κατανομής των προμηθειών αυτών με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υπηρεσιών Υγείας, με αποδέκτη οποιοδήποτε εκ των εποπτευόμενων νομικών προσώπων του Υπουργείου Υγείας, των Δημόσιων Υγειονομικών Περιφερειών και των νοσοκομείων ιδιωτικών και δημόσιων, καθώς και όλων των δομών δημόσιας υγείας.

Με το **πεντηκοστό ένατο άρθρο** επεκτείνεται η δυνατότητα του Ε.Ο.Δ.Υ. κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση παροχής υπηρεσιών υγείας, ιδίως ως προς τη διενέργεια διαγνωστικών εξετάσεων, εκτός από τους τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, και με Πανεπιστημιακές Κλινικές, Μονάδες και Εργαστήρια των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) και Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία.

Με το **εξηκοστό άρθρο**, σκοπείται η αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών, που εμφανίζονται εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και της αδυναμίας συμμετοχής οικονομικών φορέων στις δημόσιες διαγωνιστικές διαδικασίες, καθώς και την αδυναμία υλοποίησης δημοσίων συμβάσεων είτε λόγω χορηγήσεως αδειών στο προσωπικό των αναδόχων είτε εξαιτίας της πλήρους αδυναμίας πρόσκτησης των αναγκαίων για την εκτέλεση των συμβάσεων υλικών, λόγω της υποχρεωτικής διακοπής λειτουργίας των προμηθευτριών επιχειρήσεων είτε λόγω αδυναμίας εισαγωγής υλικών από χώρες της ΕΕ ή και τρίτες χώρες. Κρίνεται ως εκ τούτου επιβεβλημένη η ρύθμιση των υπό κρίση περιπτώσεων για την αποφυγή αφενός μελλοντικών δικαστικών διενέξεων και αφετέρου αποφυγής δημιουργίας συνθηκών ανεπίτρεπτου συγχρωτισμού λόγω των κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης συμβατικών προθεσμιών από τον ανάδοχο. Περαιτέρω, διευκρινίζεται σαφώς ότι, όπου στο κείμενο της από 14.03.2020 Π.Ν.Π. γίνεται αναφορά σε αναθέτουσα αρχή, το πεδίο εφαρμογής της οικείας πράξης διευρύνεται και στους αναθέτοντες φορείς, κατά την έννοια του άρθρου 224 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

Με το **εξηκοστό πρώτο άρθρο** παρέχεται η δυνατότητα επιβολής πρόσθετων όρων υγιεινής και ασφάλειας στα εργοτάξια εκτέλεσης ιδιωτικών και δημόσιων έργων, με στόχο την προστασία του απασχολούμενου προσωπικού, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Η διάταξη αυτή καθίσταται απολύτως αναγκαία, αφού κατά τις επιστημονικές παραδοχές, οι μέχρι σήμερα κανόνες υγιεινής ίσως απαιτηθεί να αυστηροποιηθούν για την προστασία των εργαζομένων, δεδομένου ότι δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη στους ισχύοντες κανόνες ασφαλείας, που δεν προέβλεπαν την αντιμετώπιση συνθηκών πανδημίας.

Με το **εξηκοστό δεύτερο άρθρο** και με σκοπό την άμεση και έγκαιρη ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας ειδικώς σχετιζόμενα με τον κορωνοϊό COVID-19, καθώς και για λοιπά ζητήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, θεσπίζονται κατεπείγουσες διατάξεις για την ανάθεση υπηρεσιών επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών και συναφών υπηρεσιών, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων.

[...]

Με το **εξηκοστό τέταρτο άρθρο** θεσπίζονται κατεπείγουσες ρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της λειτουργίας και εκπομπής προγραμμάτων της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε., η οποία, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, δύναται με απόφαση του Δ.Σ. της, να συνάπτει συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου ή συμβάσεις μίσθωσης έργου και να αναθέτει την εκτέλεση έργων, στο πλαίσιο αποφυγής του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Με το **εξηκοστό πέμπτο άρθρο** θεσπίζονται ρυθμίσεις σχετικά με θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ειδικότερα, η παρούσα διάταξη έχει σκοπό να αντιμετωπίσει ζητήματα κατεπείγουσας φύσεως λόγω του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και των μέτρων που έχουν ήδη ληφθεί για την αντιμετώπισή του ως προς τις δομές εκπαίδευσης. Ειδικότερα, με την παρ. 1 του άρθρου αυτού, παρέχεται στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων η δυνατότητα να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να καθίσταται δυνατή για το σύνολο των εκπαιδευτικών δομών, ανεξαρτήτως τύπου και βαθμίδας, δημόσιων ή ιδιωτικών, η εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Με την παρ. 2 παρέχεται στον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων η δυνατότητα να αποδέχεται κάθε δωρεά κινητών πραγμάτων και υπηρεσιών από τρίτους, φυσικά και νομικά πρόσωπα, για τη διευκόλυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της εξ αποστάσεως διδασκαλίας αλλά και για την γενικότερη εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του συνόλου των εκπαιδευτικών δομών, ανεξαρτήτως τύπου και βαθμίδας, δημόσιων ή ιδιωτικών, καθώς και των λοιπών φορέων και υπηρεσιών, που υπάγονται ή εποπτεύονται από αυτό.

Με την παρ. 3 προβλέπονται, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής εθνικής διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων, διαδικασίες απευθείας ανάθεσης, από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο επίτευξης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, της παροχής εργασίας των υπαλλήλων και της εξυπηρέτησης των πολιτών.

Με την παρ. 4 παρατείνεται αποκλειστικά για το έτος 2020, η προθεσμία υποβολής αιτήσεων χορήγησης άδειας ιδιωτικού σχολείου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και Κολλεγίου, του στοιχείου 3 της παρ. Θ3 του άρθρου πρώτου ν. 4093/2012 (Α' 222), καθώς και η προθεσμία αναγγελίας επικαιροποίησης άδειας ιδιωτικού σχολείου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και Κολλεγίου, του στοιχείου 14γ της παρ. Θ3 του άρθρου πρώτου ν. 4093/2012 (Α' 222), μέχρι την 31/05/2020.

Με την παρ. 5 της παρούσας ορίζεται ότι για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι) που καλούνται να υλοποιήσουν έκτακτες δαπάνες για την προμήθεια ειδών (ηλεκτρονικού

εξοπλισμού, λογισμικού κ.α.) για την υποστήριξη της εξ αποστάσεως εκπαιδευτικής διαδικασίας των προγραμμάτων σπουδών α΄ και β΄ κύκλου και την εξ αποστάσεως εργασία του προσωπικού τους, απαιτείται η θέσπιση ειδικής διαδικασίας για την χρήση των ταμειακών διαθεσίμων τους, έως του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς να απαιτείται προηγούμενη έγκριση του Υπουργού Οικονομικών. Η χρήση αυτών πραγματοποιείται με αναμόρφωση του προϋπολογισμού από την Σύγκλητο του οικείου Α.Ε.Ι. και σχετική κοινοποίηση της απόφασης στη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών (ΓΔΟΥ) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και στη Διεύθυνση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης (ΔΠΓΚ) του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ). Με την παρ. 6 ορίζεται ότι οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 της παρούσας εφαρμόζονται αναδρομικά από τον χρόνο έκδοσης της υπ΄ αρ. Δ1α/ΓΠ.οικ.16838 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Εσωτερικών (Β΄ 783).

[...]

Με το **εβδομηκοστό πρώτο άρθρο** ορίζεται ότι οι πάσης φύσεως εργασίες για την κατασκευή και επέκταση τεχνητού εμποδίου (φράχτη) στο χερσαίο τμήμα της ελληνοτουρκικής μεθορίου στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου εκτελούνται χωρίς να απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας ή άδειας εκτέλεσης εργασιών μικρής κλίμακας του ν. 4495/2017 (Α΄ 167) και εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του ν. 4014/2011 (Α΄ 209), του ν. 998/1979 (Α΄ 289) και του ν. 3028/2002 (Α΄ 153).

[...]

Επί του άρθρου 6

Με την προτεινόμενη διάταξη παρατείνεται έως τις 31 Μαρτίου 2020, η περίοδος εξόφλησης των δαπανών που καλύπτονται και αφορούν σε δεδουλευμένες δαπάνες προμήθειας και παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών (καθαριότητα, σίτιση, κ.ο.κ.) προς τα νοσοκομεία του ΕΣΥ και των Υ.Πε. Οι εν λόγω προμήθειες και υπηρεσίες παρασχέθηκαν δυνάμει απευθείας αναθέσεων, λόγω επειγουσών αναγκών ή παρατάσεων των αρχικών συμβάσεων, για λόγους δημοσίου συμφέροντος και προστασίας της δημόσιας υγείας.

[...]

IV. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1) Σύνταγμα

i) Άρθρο 44 παρ. 1. :*«1. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί, ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 72 παράγραφος 1, μέσα σε σαράντα ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε σαράντα ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε τρεις μήνες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής».*

ii) Άρθρο 98:

«1. Στην αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου ανήκουν ιδίως:

α. Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη νόμου στο καθεστώς αυτό.

β. Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως νόμος ορίζει.

γ. Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημόσιων υπολόγων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται στον προβλεπόμενο από το εδάφιο α` έλεγχο.

δ. Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 73, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει ο νόμος.

ε. Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους κατά το άρθρο 79 παράγραφος 7.

στ. Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών του εδαφίου γ`.

ζ. Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών ή στρατιωτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

2. Οι αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου ρυθμίζονται και ασκούνται, όπως νόμος ορίζει. Στις περιπτώσεις των στοιχείων α` έως δ` της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 93 παράγραφοι 2 και 3.

3. Οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για υποθέσεις της παραγράφου 1 δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας».

2) Ν. 4412/2016, ως ισχύει :**ι) Άρθρο 1 Αντικείμενο - Πεδίο Εφαρμογής**

1. Οι διατάξεις του παρόντος αποτελούν προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις: α) της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (L94), όπως διορθώθηκε (L135/24.5.2016), β) της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση Οδηγίας 2004/17/ΕΚ και γ) της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 και της 92/13/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ. 2.

Ο παρών νόμος θεσπίζει κανόνες: α) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου I (άρθρα 2 έως 221), β) για τις διαδικασίες προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου II (άρθρα 2 και 222 έως 338), γ) για τη διακυβέρνηση, οι οποίοι εφαρμόζονται, σύμφωνα με το Βιβλίο III (άρθρα 339 έως 344), από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς και δ) για την έννομη προστασία κατά τη σύναψη συμβάσεων που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV (άρθρα 345 έως 374). **Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των παραγράφων 3 έως 7, σε όλες τις συμβάσεις των περιπτώσεων α' και β', ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού.**

ii) Άρθρο 2 Ορισμοί (άρθρο 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο β' της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

28) ως «δημόσιες συμβάσεις άνω των ορίων» και ως «συμβάσεις άνω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα όρια της διάταξης των άρθρων 5 και 235, αντίστοιχα, όπως ισχύουν κάθε φορά,

29) ως «δημόσιες συμβάσεις κάτω των ορίων» και ως «συμβάσεις κάτω των ορίων» νοούνται οι δημόσιες συμβάσεις και οι συμβάσεις κατά την έννοια της διάταξης της περίπτωσης 5 της παρούσας παραγράφου που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 7 έως 17 και 237 έως 252, αντίστοιχα, των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι κατώτερη από τα όρια της διάταξης των άρθρων 5 και 235, όπως ισχύουν κάθε φορά,

[...]

31) ως «απευθείας ανάθεση» νοείται η διαδικασία ανάθεσης χωρίς εκ των προτέρων δημοσιότητα, στο πλαίσιο της οποίας οι αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς αναθέτουν στον οικονομικό φορέα της επιλογής τους, κατόπιν έρευνας αγοράς και διαβούλευσης με έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 118 και 328,

iii) Άρθρο 32 Προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση (άρθρο 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

1. Στις ειδικές περιπτώσεις και περιστάσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 έως 6, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση.

2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις: [...]

γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη.

iv) Άρθρο 10 Ειδικές εξαιρέσεις για συμβάσεις υπηρεσιών (άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

Το παρόν Βιβλίο (άρθρα 3 έως 221) δεν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών οι οποίες:

α) έχουν ως αντικείμενο την αγορά ή μίσθωση, με οποιουδήποτε χρηματοδοτικούς όρους, γης ή υφισταμένων κτισμάτων ή άλλων ακινήτων ή αφορούν δικαιώματα επ' αυτών,

β) αφορούν την αγορά, την ανάπτυξη, την παραγωγή ή τη συμπαραγωγή υλικού προγραμμάτων που προορίζεται για υπηρεσίες οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων τις οποίες αναθέτουν πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων ή στις συμβάσεις για το χρόνο μετάδοσης ή την παροχή προγραμμάτων που ανατίθενται σε παρόχους υπηρεσιών οπτικοακουστικών ή ραδιοφωνικών μέσων. Για τους σκοπούς της παρούσας περίπτωσης, οι «υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων» και οι «πάροχοι υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων» έχουν την ίδια έννοια με εκείνη των περιπτώσεων α' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του π.δ. 109/2010 (Α' 190). Το «πρόγραμμα» έχει την ίδια έννοια με εκείνη της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 2 του π.δ. 109/2010, αλλά περιλαμβάνει επίσης ραδιοφωνικά προγράμματα και υλικό ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Επίσης, για τους σκοπούς της παρούσας διάταξης, το «υλικό προγραμμάτων» έχει την ίδια έννοια με το «πρόγραμμα»,

γ) αφορούν υπηρεσίες διαιτησίας και συμβιβασμού,

δ) αφορούν οποιαδήποτε από τις κατωτέρω νομικές υπηρεσίες:
 αα) νομική εκπροσώπηση πελάτη από δικηγόρο κατά την έννοια του άρθρου 2 του π.δ. 258/1987 (Α' 125) σε: - διαιτησία ή συμβιβασμό που διεξάγεται σε κράτος μέλος, τρίτη χώρα ή ενώπιον διεθνούς οργάνου διαιτησίας ή συμβιβασμού ή - δικαστικές διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων, δικαιοδοτικών οργάνων ή δημοσίων αρχών κράτους - μέλους, τρίτης χώρας ή διεθνών δικαστηρίων, δικαιοδοτικών ή θεσμικών οργάνων,

ββ) νομικές συμβουλές για την προετοιμασία οποιασδήποτε από τις διαδικασίες της υποπερίπτωσης αα' της παρούσας περίπτωσης ή εάν υπάρχει απτή ένδειξη και μεγάλη πιθανότητα το ζήτημα που αφορούν οι συμβουλές να αποτελέσει αντικείμενο τέτοιων διαδικασιών, υπό την προϋπόθεση ότι οι συμβουλές παρέχονται από δικηγόρο, κατά την έννοια του άρθρου 2 του π.δ. 258/1987,

γγ) υπηρεσίες πιστοποίησης και εξακρίβωσης της γνησιότητας εγγράφων που πρέπει να παρέχονται από συμβολαιογράφους,

δδ) νομικές υπηρεσίες που παρέχονται από εμπιστευματοδόχους (trustees) ή διορισμένους επιτρόπους ή άλλες νομικές υπηρεσίες, των οποίων οι πάροχοι διορίζονται από δικαστήριο στο οικείο κράτος - μέλος ή διορίζονται βάσει του δικαίου για την εκτέλεση ειδικών καθηκόντων υπό την εποπτεία τέτοιων δικαστηρίων ή δικαιοδοτικών οργάνων, εε) λοιπές νομικές υπηρεσίες, οι οποίες στο σχετικό κράτος - μέλος συνδέονται, έστω και περιστασιακά, με την άσκηση δημόσιας εξουσίας,

ε) αφορούν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σχετικές με την έκδοση, την αγορά, την πώληση ή τη μεταβίβαση τίτλων ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων, κατά την έννοια του ν. 3606/2007 (Α' 195), υπηρεσίες που παρέχονται από κεντρικές τράπεζες και συναλλαγές με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας,

στ) αφορούν δάνεια είτε συνδέονται είτε όχι με την έκδοση, την πώληση, την αγορά ή τη μεταβίβαση τίτλων ή άλλων χρηματοπιστωτικών μέσων,

ζ) αφορούν συμβάσεις εργασίας,

η) αφορούν υπηρεσίες πολιτικής άμυνας, πολιτικής προστασίας και πρόληψης κινδύνων που παρέχονται από μη κερδοσκοπικές οργανώσεις ή ενώσεις και εμπίπτουν στους ακόλουθους κωδικούς του CPV: 75250000-3, 75251000-0, 75251100-1, 75251110-4, 75251120-7, 75252000-7, 75222000-8, 98113100-9 και 85143000-3 πλην των υπηρεσιών ασθενοφόρων για τη διακομιδή ασθενών,

θ) αφορούν δημόσιες επιβατικές μεταφορές με σιδηρόδρομο ή μετρό,

ι) αφορούν υπηρεσίες πολιτικών εκστρατειών που εμπίπτουν στους κωδικούς του CPV 79341400-0, 92111230-3 και 92111240-6, όταν ανατίθενται από πολιτικό κόμμα στο πλαίσιο προεκλογικής εκστρατείας.

ν) Άρθρο 224 Αναθέτοντες φορείς (άρθρο 4 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 222 έως 338) αναθέτοντες φορείς είναι εκείνοι οι οποίοι:

α) είναι αναθέτουσες αρχές ή δημόσιες επιχειρήσεις, οι οποίες ασκούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα άρθρα 228 έως 234·

β) αν δεν είναι αναθέτουσες αρχές ή δημόσιες επιχειρήσεις, ασκούν, μεταξύ των δραστηριοτήτων τους, κάποια από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα άρθρα 228 έως 234 ή συνδυασμό τέτοιων δραστηριοτήτων και λειτουργούν επί τη βάση ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων τα οποία εκχωρεί αρμόδια αρχή της Ελλάδας.

2. Ως «δημόσια επιχείρηση» νοείται κάθε επιχείρηση στην οποία οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ασκούν, άμεσα ή έμμεσα, δεσπόμενη επιρροή λόγω κυριότητας, χρηματοδοτικής συμμετοχής ή των κανόνων που τη διέπουν. Η δεσπόμενη επιρροή εκ μέρους των αναθετουσών αρχών τεκμαίρεται σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις στις οποίες οι εν λόγω αρχές, άμεσα ή έμμεσα:

α) κατέχουν την πλειοψηφία του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της επιχείρησης ή

β) ελέγχουν την πλειοψηφία των ψήφων που συνδέονται με τις μετοχές που εκδίδει η επιχείρηση ή

γ) μπορούν να διορίζουν περισσότερα από τα μισά μέλη του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου της επιχείρησης.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, «ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα» νοούνται τα δικαιώματα που εκχωρούνται από αρμόδια αρχή της Ελλάδας μέσω οιασδήποτε διάταξης νόμου ή διοικητικής πράξης που έχει ως αποτέλεσμα να περιορίζει την άσκηση των δραστηριοτήτων οι οποίες ορίζονται στα άρθρα 228 έως 234 σε έναν ή περισσότερους φορείς, και η οποία επηρεάζει ουσιωδώς την ικανότητα άλλων φορέων να ασκούν τέτοιου είδους δραστηριότητα.

Τα δικαιώματα που έχουν εκχωρηθεί μέσω διαδικασίας στην οποία έχει διασφαλιστεί επαρκής δημοσιότητα και στην περίπτωση που η εκχώρηση των εν λόγω δικαιωμάτων βασίστηκε σε αντικειμενικά κριτήρια δεν συνιστούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου.

Οι διαδικασίες αυτές περιλαμβάνουν:

α) διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων με προηγούμενη προκήρυξη διαγωνισμού, σύμφωνα με το Βιβλίο Ι (άρθρα 3 έως 221), το ν. 3978/2011, τις διατάξεις με τις οποίες εναρμονίζεται η νομοθεσία στην Οδηγία 2014/23/ΕΕ ή το παρόν Βιβλίο (άρθρα 222 έως 338)·

β) διαδικασίες, σύμφωνα με άλλες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ του Προσαρτήματος Β΄, οι οποίες διασφαλίζουν ικανοποιητική εκ των προτέρων διαφάνεια για τη χορήγηση αδειών με βάση αντικειμενικά κριτήρια.

3) Άρθρο 52 του Ν. 4635/2019 (Α΄ 167)

«Άρθρο 52

Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης

1. Ιδρύεται Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης, με διεύθυνση gov.gr, της οποίας η παραγωγική λειτουργία, καθώς και η τεχνολογική ανάπτυξη και υποστήριξη, ανήκει στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Η Ενιαία Ψηφιακή Πύλη αποτελεί το κεντρικό σημείο παροχής ηλεκτρονικών ψηφιακών υπηρεσιών τις οποίες σωρεύει υποχρεωτικά από όλους τους φορείς της γενικής κυβέρνησης. Για την παροχή των ηλεκτρονικών ψηφιακών υπηρεσιών από την ΕΥΠ στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης απαιτείται η έγκριση της ΕΥΠ.

2. Η Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Απλούστευσης Διαδικασιών είναι αρμόδια για την ανάληψη κάθε πρωτοβουλίας και δράσης που σχετίζεται με τη στρατηγική και την επιχειρησιακή ανάπτυξη της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης, σε ό,τι αφορά στον ανασχεδιασμό διοικητικών διαδικασιών των υφισταμένων και μελλοντικώς εντασσόμενων ψηφιακών υπηρεσιών σε αυτήν.

3. Κάθε φορέας συνεργάζεται με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης, προκειμένου οι ηλεκτρονικές ψηφιακές υπηρεσίες που παρέχονται μέσα από τους επιμέρους ιστοτόπους, να παρέχονται πλέον από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη. Όλοι οι ιστότοποι των φορέων της γενικής κυβέρνησης οφείλουν να μεταφερθούν στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης σε διευθύνσεις με κατάληξη gov.gr μέχρι τις 31.3.2020. Για τη μεταφορά ιστοτόπων της ΕΥΠ στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης απαιτείται η έγκριση της ΕΥΠ.

4. Στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης συστήνεται και τηρείται Μητρώο Δικτυακών Τόπων και Εφαρμογών της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Το Μητρώο θα βρίσκεται αναρτημένο στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και θα είναι πλήρως προσβάσιμο από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που οφείλουν να εφαρμόσουν οι Φορείς της γενικής κυβέρνησης για τη συντήρηση και τακτική επικαιροποίηση του Μητρώου Δικτυακών Τόπων και Εφαρμογών. Η δήλωση των δικτυακών τόπων ιστοτόπων και εφαρμογών στο Μητρώο Δημοσίων Ιστοτόπων και Εφαρμογών, όπως περιγράφεται στην παράγραφο 1, άρθρο 8, Κεφάλαιο Β΄, του ν. 4591/2019, καθίσταται υποχρεωτική μέχρι τις 31.3.2020.

5. Στο Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης συστήνεται και τηρείται Μητρώο Ψηφιακών Υπηρεσιών της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης. Το Μητρώο θα βρίσκεται αναρτημένο στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης και θα είναι πλήρως προσβάσιμο από τους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που οφείλουν να εφαρμόσουν οι Φορείς της γενικής κυβέρνησης για τη συντήρηση και τακτική επικαιροποίηση του Μητρώου Ψηφιακών Υπηρεσιών. Η δήλωση των Ψηφιακών Υπηρεσιών στο Μητρώο καθίσταται υποχρεωτική μέχρι τις 31.3.2020.

6. Στο άρθρο 5 του ν. 3979/2011 (Α` 138) προστίθεται παράγραφος 5 ως εξής:
 «Κάθε φορέας της γενικής κυβέρνησης εκπληρώνει την υποχρέωση του παρόντος άρθρου με τη φιλοξενία σχετικής με το συγκεκριμένο φορέα ιστοσελίδας στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης. Με απόφαση του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται η διαδικασία και τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα που οφείλουν να εφαρμόσουν οι ως άνω Φορείς της γενικής κυβέρνησης για τη δημιουργία και λειτουργία των οικείων δικτυακών τόπων των φορέων κάτω από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης.».

4) «Άρθρο 225 ν. 3852/2010 (Α 87)

Υποχρεωτικός Έλεγχος Νομιμότητας

1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και των Ν.Π.Δ.Δ. αυτών, αποστέλλονται υποχρεωτικά για έλεγχο νομιμότητας στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α., εφόσον αφορούν: α) ρυθμίσεις κανονιστικού περιεχομένου, β) την ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, αν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., γ) την αγορά και εκποίηση, λόγω πώλησης ή δωρεάς κατά κυριότητα, ακινήτων, δ) την κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) τη μίσθωση ακινήτων από τρίτους, στ) τη σύναψη πάσης φύσεως δανείων, ζ) την ίδρυση πάσης φύσεως νομικών προσώπων, τη συμμετοχή σε υφιστάμενα νομικά πρόσωπα, καθώς και τη λύση και τη θέση σε εκκαθάριση νομικών προσώπων, [η) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 του άρθρου 100] και θ) τη διεξαγωγή δημοτικού ή περιφερειακού δημοψηφίσματος.

*** Η περίπτωση η` της παρ.1 ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΕ με το άρθρο 151 παρ.3 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018, το οποίο ισχύει, σύμφωνα με την παρ.4 του αυτού άρθρου, από την αυτοδιοικητική περίοδο που αρχίζει μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος.

Στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας και οι αποφάσεις των κοινωφελών επιχειρήσεων, των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης και των μονομετοχικών ανωνύμων εταιρειών Ο.Τ.Α. που αφορούν: α) αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, β) εκποίηση παγίων περιουσιακών στοιχείων, γ) αγορά και εκποίηση ακινήτων, δ) σύναψη δανείων, ε) ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών και προμηθειών, εάν το τίμημα υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α., στ) μίσθωση ακινήτων από τρίτους και ζ) τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, με την επιφύλαξη της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 του άρθρου 100. Ειδικά, για τις ΔΕΥΑ, εκτός από τις παραπάνω αποφάσεις, αποστέλλονται επιπλέον προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις εκείνες που αφορούν την ψήφιση του προϋπολογισμού της επιχείρησης και του τεχνικού προγράμματος έργων, καθώς και κάθε τροποποίησή τους. Επίσης, αποστέλλονται προς έλεγχο νομιμότητας οι αποφάσεις των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, εφόσον υπάγονται στις περιπτώσεις των προηγούμενων εδαφίων της παραγράφου αυτής, καθώς και ο προϋπολογισμός τους. Οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις αυτών κοινοποιούνται στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Κατά το άρθρο 240 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018:

" Για τις αποφάσεις του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, οι οποίες λαμβάνονται από τα μονομελή και συλλογικά όργανα διοίκησης των ΦΟΔΣΑ, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, ασκείται έλεγχος νομιμότητας των άρθρων 225 και 226 του ν. 3852/2010, με εξαίρεση όσες αποφάσεις ελέγχονται σύμφωνα με τις διατάξεις του κ.ν. 2190/1920 και του ν. 4548/2018".

2. Η απόφαση αποστέλλεται για έλεγχο νομιμότητας συνοδευόμενη από αντίγραφο του αποδεικτικού δημοσίευσης και από τα έγγραφα στοιχεία που είναι αναγκαία για την νόμιμη

έκδοσή της, μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Οι δήμοι, οι περιφέρειες, τα Ν.Π.Δ.Δ. και οι ανωτέρω επιχειρήσεις τους υποχρεούνται να διαβιβάζουν αμελλητί και κάθε επιπλέον στοιχείο που ζητείται από την ΑΥΕ Ο.Τ.Α.

3. Ο Επόπτης Ο.Τ.Α. ελέγχει τη νομιμότητα της απόφασης μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την περιέλευσή της στην ΑΥΕ Ο.Τ.Α. και εκδίδει υποχρεωτικά ειδική πράξη. Η μη έκδοση της ειδικής πράξης του προηγούμενου εδαφίου συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα του Επόπτη Ο.Τ.Α.

4. Εκθέσεις τακτικού ή έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου σε Ο.Τ.Α. ή νομικά πρόσωπα αυτών, από ορκωτούς ελεγκτές ή από υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, που διενεργείται σύμφωνα με ειδικές διατάξεις νόμου ή Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας, διαβιβάζονται υποχρεωτικά στον Επόπτη Ο.Τ.Α., για την παρακολούθηση και υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ή πορισμάτων.»

*** Το άρθρο 225, όπως είχε τροποποιηθεί, αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 116 Ν.4555/2018, ΦΕΚ Α 133/19.7.2018.

5) Άρθρα 35 και 36 του ν. 4129/2013: «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο»

« Άρθρο 35

Έλεγχος Δημοσίων Συμβάσεων

1. Στις συμβάσεις προμήθειας αγαθών του άρθρου 1 του ν. 2286/1995 (Α` 19), εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, που συνάπτονται από το Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ. και τις δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμούς, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας της οικείας σύμβασης, πριν από τη σύναψη της, από Κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

«Στις κατηγορίες συμβάσεων του προηγούμενου εδαφίου, που συνάπτονται από το Δημόσιο και τα υπαγόμενα σε προληπτικό έλεγχο δαπανών Ν.Π.Δ.Δ., η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) ευρώ και μέχρι το όριο του προηγούμενου εδαφίου, διενεργείται υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών των φορέων αυτών.

«Στον έλεγχο των προηγούμενων εδαφίων υπάγονται» εδαφίου υπάγονται οι προγραμματικές συμβάσεις που συνάπτουν το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και οι φορείς διοίκησης της δια βίου μάθησης, σύμφωνα με το άρθρο 21 του ν. 3879/2010 (Α` 163), οι συμφωνίες πλαίσιο, καθώς και οι εκτελεστικές αυτών συμβάσεις που συνάπτονται σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 4038/2012 (Α` 14) και οι συμβάσεις που συνάπτει η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΛΙΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΗΛΙΑΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» ή εταιρείες των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα σε αυτή. Για τον προσδιορισμό του ποσού της προϋπολογιζόμενης δαπάνης των οικείων συμβάσεων δεν λαμβάνεται υπόψη το ποσό που αναλογεί στο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Αν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος, η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη. Εξαιρούνται οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται κατά την παρ. 3 του άρθρου 5 του ν. 2000/1991 (Α` 206), τις παραγράφους 3 του άρθρου 1, 1 του άρθρου 3 και 2 του άρθρου 4 του ν. 2526/1997 (Α` 205), την παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 2628/1998 (Α` 151), την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν.δ. 483/1974 (Α` 184), την παρ. 8 του άρθρου 10 του ν. 2642/1998 (Α` 216) και την περίπτωση δ` του άρθρου 13 του π.δ. 60/2007 (Α` 64), με εξαίρεση τις συμβάσεις που συνάπτονται με

Ο.Τ.Α. Εξαιρούνται επίσης και οι συμβάσεις που δύναται να συνομολογεί με απευθείας ανάθεση ο Υπουργός Οικονομικών ως εκπρόσωπος του Ελληνικού Δημοσίου, για την προετοιμασία, την έκδοση και τη διάθεση τίτλων προεσόδων, καθώς και για κάθε θέμα που αφορά τους τίτλους αυτούς.

*** Το δεύτερο εδάφιο της παρ.1 προστέθηκε και η φράση «Στον έλεγχο του προηγούμενου εδαφίου υπάγονται» του τρίτου εδαφίου αυτής αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο πρώτουποπαρ.Γ.1. Ν.4254/2014,ΦΕΚ Α 85/7.4.2014.

2. Για το σκοπό του προβλεπόμενου στην παράγραφο 1 ελέγχου υποβάλλεται στο οικείο κατά περίπτωση Κλιμάκιο από τον αρμόδιο Υπουργό ή φορέα ο φάκελος με όλα τα σχετικά έγγραφα και στοιχεία, ιδίως δε αυτά των οποίων η έλλειψη επιφέρει κατά την κείμενη νομοθεσία τον αποκλεισμό της συμμετέχουσας στο διαγωνισμό επιχείρησης. Ο αρμόδιος Υπουργός ή φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης. Ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Η πράξη που εκδίδεται κοινοποιείται με τηλεομοιοτυπία στον αρμόδιο φορέα, ο οποίος υποχρεούται αμελλητί να την κοινοποιήσει με τηλεομοιοτυπία σε όλους τους συμμετέχοντες στην ελεγχόμενη διαγωνιστική διαδικασία ανάδειξης αναδόχου. Προϊστάμενοι υπηρεσιών ή άλλα αρμόδια όργανα που ενεργούν κατά παράβαση της υποχρέωσης που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο διώκονται για παράβαση καθήκοντος κατά το άρθρο 259 του Ποινικού κώδικα αυτεπαγγέλτως και παραπέμπονται υποχρεωτικά στην αρμόδια πειθαρχική δικαιοδοσία.

3. «Ο προβλεπόμενος στην παράγραφο 1 έλεγχος νομιμότητας επί των συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων προμηθειών αγαθών, παροχής υπηρεσιών και εκτέλεσης έργων διενεργείται υποχρεωτικά πριν από τη σύναψη τους από Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εφόσον η προϋπολογιζόμενη δαπάνη υπερβαίνει το ποσό των δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) ευρώ (χωρίς Φ.Π.Α.).»

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.3 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 73 παρ.1 Ν.4146/2013,ΦΕΚ Α 90/18.4.2013.

Ο έλεγχος αυτός περατώνεται εντός τριάντα ημερολογιακών ημερών από της κατάθεσης του σχετικού φακέλου στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Σε περίπτωση που από τον έλεγχο διαπιστωθεί έλλειψη στοιχείων, αυτά ζητούνται από τον αρμόδιο φορέα κατά τρόπο πλήρη και εξαντλητικό πριν την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας. Ο έλεγχος ολοκληρώνεται μετά την κατάθεση και των συμπληρωματικών στοιχείων σε κάθε περίπτωση εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε ημερών από της καταθέσεως αυτών. Αν παρέλθουν οι ανωτέρω προθεσμίες χωρίς το σχέδιο σύμβασης να έχει απορριφθεί με αιτιολογημένη πράξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τούτο θεωρείται εγκεκριμένο.

4. Οι προγραμματικές συμβάσεις, οι οποίες συνάπτονται μεταξύ δύο αναθετουσών αρχών, όπως αυτές ορίζονται στην παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 3316/2005, και αφορούν συγχρηματοδοτούμενα έργα, δεν εμπίπτουν στον προβλεπόμενο από την παράγραφο 1 έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εφόσον το ύψος του προϋπολογισμού των έργων τα οποία αφορά η προγραμματική σύμβαση είναι κατώτερο των δέκα εκατομμυρίων ευρώ. Για τις συμβάσεις ανάθεσης έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων και των μελετών, που συνάπτονται στο πλαίσιο των προγραμματικών συμβάσεων, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στην προηγούμενη παράγραφο του παρόντος άρθρου.

5. «Αιτήσεις ανάκλησης των πράξεων των Κλιμακίων που αποφαινόνται ότι κωλύεται η υπογραφή της ελεγχόμενης σύμβασης, υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, από αυτόν που έχει σπουδαίο έννομο συμφέρον προς τούτο, ή από τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της πράξης του Κλιμακίου στον οικείο φορέα και στον Γενικό Επίτροπο.»

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.5 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 73 παρ.2 Ν.4146/2013,ΦΕΚ Α 90/18.4.2013.

Η αίτηση ανάκλησης κοινοποιείται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, με επιμέλεια του αιτούντος, σε καθέναν που έχει έννομο συμφέρον. Ο πρόεδρος του Τμήματος μπορεί να διατάξει τη γνωστοποίηση με οποιονδήποτε τρόπο της αίτησης ανάκλησης και σε άλλους που έχουν κατά την κρίση του έννομο συμφέρον. Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται.

6. Υπάγονται υποχρεωτικά σε προληπτικό έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, και οι συμβάσεις που συνάπτει το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Πράσινο Ταμείο» (πρώην Ειδικό Ταμείο Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων) με δικαιούχους για την εκτέλεση των χρηματοδοτικών προγραμμάτων, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς Φ.Π.Α., ποσού μεγαλύτερου ή ίσου των τριακοσίων χιλιάδων ευρώ.

7. Κατ' εξαίρεση της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 3986/2011 (Α` 152), οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως για τον προσυμβατικό έλεγχο των συμβάσεων αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου Αξιοποίησης ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου και των εταιρειών των οποίων το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου άμεσα ή έμμεσα στο Ταμείο που συνάπτονται κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3986/2011, «ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για αρχική σύμβαση ή για τροποποίηση υφιστάμενης σύμβασης και ανεξάρτητα από το αν η τροποποιούμενη σύμβαση είχε υπαχθεί στον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου,» εφόσον το τίμημα ή το χρηματικό αντάλλαγμα της αξιοποίησης υπερβαίνει το ποσό των 500.000 ευρώ και αφού προηγουμένως έχει γνωμοδοτήσει το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, σύμφωνα με το όσα ορίζονται στην περίπτωση β` της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ίδιου ως άνω νόμου.

*** Η μέσα σε « » φράση της παρ.7 προστέθηκε με το άρθρο 29 παρ.1 Ν.4531/2018,ΦΕΚ Α 62/5.4.2018.

8. Κατ' εξαίρεση των προβλεπομένων στις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου, οι συμβάσεις ανάθεσης δημόσιας υπηρεσίας για την εκτέλεση δρομολογίων στις θαλάσσιες ενδομεταφορές, οι οποίες καταρτίζονται με βάση τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου ογδόου του ν. 2932/2001 (Α` 145), που προστέθηκαν με το άρθρο 27 του ν. 3511/2006 (Α` 258), μπορούν να συναφθούν και χωρίς να έχει υποβληθεί προηγουμένως στο Ελεγκτικό Συνέδριο, για τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας τους, σχέδιο σύμβασης με το σχετικό φάκελο ή και πριν την ολοκλήρωση του παραπάνω ελέγχου. Στις περιπτώσεις αυτές, η συναφθείσα σύμβαση και ο σχετικός φάκελος υποβάλλονται στο Ελεγκτικό Συνέδριο εντός προθεσμίας δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την υπογραφή της. Εάν η σύμβαση και ο σχετικός φάκελος δεν υποβληθούν εντός της ανωτέρω προθεσμίας ή εάν ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποβεί αρνητικός, η σύμβαση θεωρείται ως μηδέποτε συναφθείσα.

9. Οι συμβάσεις που διέπονται από το ν. 3978/2011 (Α' 137) υπάγονται στον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που προβλέπεται από το παρόν άρθρο, εφόσον η προϋπολογισθείσα αξία της σύμβασης υπερβαίνει το όριο του ενός εκατομμυρίου ευρώ χωρίς Φ.Π.Α. Από τον έλεγχο αυτόν εξαιρούνται οι συμβάσεις που προβλέπονται στις περιπτώσεις α', β', γ', στ', ζ' και θ' του άρθρου 17 του ν. 3978/2011.

10. Στον έλεγχο νομιμότητας της προηγούμενης παραγράφου υπάγονται και οι τροποποιητικές συμβάσεις που εμπίπτουν στις προϋποθέσεις εφαρμογής της ανωτέρω παραγράφου, ανεξαρτήτως του εάν η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στο πλαίσιο του ελέγχου των συμβάσεων που προβλέπονται στις περιπτώσεις δ' και ε' του άρθρου 17 του ν. 3978/2011, το Ελεγκτικό Συνέδριο οφείλει να διασφαλίσει το απόρρητο των στοιχείων του φακέλου, ο οποίος μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου του επιστρέφεται στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας.

Άρθρο 36

Προληπτικός έλεγχος συμβάσεων Ο.Τ.Α.

1. Για τις συμβάσεις προμήθειας αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των προγραμματικών συμβάσεων, που συνάπτουν οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά τους πρόσωπα, προϋπολογιζόμενης δαπάνης, χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), ποσού άνω των διακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά προληπτικός έλεγχος νομιμότητας αυτών, πριν από τη σύναψη τους, από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που είναι αρμόδιος για τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών τους.

2. Για τις συμβάσεις της προηγούμενης παραγράφου, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερβαίνει το ποσό, χωρίς Φ.Π.Α., των πεντακοσίων χιλιάδων ευρώ, διενεργείται υποχρεωτικά, πριν τη σύναψη τους, έλεγχος νομιμότητας από το καθ' ύλην αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 1 και 2 του προηγούμενου άρθρου.

3. Ο αρμόδιος φορέας μπορεί να ζητεί τη διενέργεια ελέγχου νομιμότητας και για επί μέρους φάσεις της σχετικής διαδικασίας που προηγούνται της σύναψης της οικείας σύμβασης.

4. Ο έλεγχος νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώνεται μέσα σε τριάντα ημέρες από τη διαβίβαση σε αυτό του σχετικού φακέλου. Εάν δεν διενεργηθεί ο έλεγχος νομιμότητας η σύμβαση που συνάπτεται είναι άκυρη.

5. Κατά των πράξεων των Επιτρόπων και των Κλιμακίων, επιτρέπονται αιτήσεις ανάκλησης, σε περίπτωση πλάνης περί τα πράγματα ή το νόμο, οι οποίες εκδικάζονται από το αρμόδιο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με τους όρους, προθεσμίες και τη διαδικασία που ορίζονται στην παράγραφο 5 του προηγούμενου άρθρου από τις φράσεις «υποβάλλονται στη γραμματεία του αρμόδιου Τμήματος» έως τις φράσεις «Άλλη αίτηση ανάκλησης δεν επιτρέπεται», που εφαρμόζονται αναλόγως.

6) Ν 4182/2013 (Α' 185)

«Άρθρο 3^Α

Ρύθμιση θεμάτων δωρεών προς φορείς δημόσιου τομέα

1. Συμβάσεις προμήθειας αγαθών, παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων, συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών, βοηθών και συνοδών έργων, οι οποίες συνάπτονται από φορείς του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στην περίπτωση α` της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α`143), για την προπαρασκευή, υποστήριξη, εξυπηρέτηση, παρακολούθηση και υλοποίηση αντίστοιχων δωρεών αγαθών ή υπηρεσιών ή έργων από ιδιώτες προς τους δημόσιους αυτούς φορείς, δεν θεωρούνται δημόσιες συμβάσεις και εξαιρούνται της κείμενης νομοθεσίας για την ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων, εφόσον στη σύμβαση δωρεάς που καταρτίζεται μεταξύ του ιδιώτη (εφεξής «ο δωρητής») και του φορέα του δημοσίου τομέα (εφεξής «ο δωρεοδόχος»), καθορίζονται τα εξής:....»

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.1 αντικαταστάθηκε ως άνω με το άρθρο 75 Ν.4646/2019, ΦΕΚ Α 2001/12.12.2019.

α. Το αντικείμενο της δωρεάς, αγαθό, υπηρεσία ή έργο. Σε περίπτωση που η δωρεά περιλαμβάνει αναλώσιμα υλικά ή κόστος συντήρησης θα αναφέρεται ρητά το χρονικό διάστημα για το οποίο ο δωρητής αναλαμβάνει την κάλυψη αυτών των εξόδων.

β. Η δαπάνη, η οποία καλύπτεται εξ ολοκλήρου από τον δωρητή.

γ. Η διαδικασία της εκ μέρους του δωρεοδόχου υπόδειξης στον δωρητή του οικονομικού φορέα, ο οποίος κρίνεται ο πλέον κατάλληλος για την εκπλήρωση του αντικειμένου της δωρεάς, καθώς και ο χρόνος ολοκλήρωσης της σχετικής διαδικασίας. Προς το σκοπό αυτόν, ο δωρεοδόχος συγκροτεί επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν οι αρμόδιοι εκπρόσωποί του, καθώς και εκπρόσωπος ή εμπειρογνώμονας εκ μέρους του δωρητή, εφόσον ο δωρητής το κρίνει απαραίτητο. Έργο της επιτροπής είναι, ενδεικτικά:

αα) η σύνταξη τεχνικών προδιαγραφών,

ββ) η τυχόν προσθήκη κριτηρίων τεχνικής καταλληλότητας ή επαγγελματικής ικανότητας ή οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας,

γγ) η έρευνα αγοράς και η υποβολή στον δωρητή τουλάχιστον τριών (3) προσφορών,

δδ) η υποβολή συγκριτικών στοιχείων τιμών από την Ελλάδα ή το εξωτερικό, εφόσον ζητηθεί από τον δωρητή,

εε) η εφαρμογή κανόνων ακεραιότητας,

στστ) η εξέταση των προσφορών με σκοπό την ανάδειξη της πλέον συμφέρουσας και καταλληλότερης για τους σκοπούς της δωρεάς προσφοράς,

ζζ) ειδικά για τις περιπτώσεις δωρεών ιατρικού εξοπλισμού, η πρόβλεψη για υποχρέωση του οικονομικού φορέα σε υποβολή προσφοράς, η οποία να καλύπτει τη συντήρηση καθ' όλη τη διάρκεια του λειτουργικού κύκλου ζωής του εξοπλισμού, όπως αυτός θα οριστεί από τον δωρεοδόχο και σύμφωνα με τις προδιαγραφές λειτουργίας και τα πρωτόκολλα ελέγχου του κατασκευαστή,

η) η επανάληψη της διαδικασίας, σε περίπτωση άγονου αποτελέσματος, εφόσον ζητηθεί από τον δωρητή.

δ. Η υποχρέωση του δωρητή να εγκρίνει ή να απορρίψει τον επιλεγέντα από την επιτροπή οικονομικό φορέα.

ε. Η υποχρέωση του δωρεοδόχου να συνάψει τη σύμβαση με τον οικονομικό φορέα, για λογαριασμό του δωρητή, προς εκπλήρωση του σκοπού της δωρεάς.

στ. Η υποχρέωση του δωρεοδόχου να παραλάβει το αντικείμενο της δωρεάς και η διαδικασία παραλαβής και τυχόν θέσης του σε λειτουργία.

ζ. Η υποχρέωση του δωρεοδόχου να παραλάβει τα σχετικά τιμολόγια και λοιπά παραστατικά, τα οποία ο οικονομικός φορέας εκδίδει στο όνομα του δωρεοδόχου και η πρόβλεψη ότι επί των τιμολογίων αυτών αναγράφεται ότι θα εξοφληθούν από τον δωρητή, με μνεία της παρούσας διάταξης.

η. Η υποχρέωση του δωρεοδόχου να ειδοποιεί τον δωρητή αμελλητί για την τμηματική ή οριστική παραλαβή του έργου, της προμήθειας ή της υπηρεσίας, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη σχετική σύμβαση με τον οικονομικό φορέα και να υποβάλει το ανάλογο αίτημα πληρωμής προς τον δωρητή.

θ. Η υποχρέωση του δωρητή, εφόσον πληρούνται τα όσα προβλέπονται στη σύμβαση με τον οικονομικό φορέα, καθώς και στη σύμβαση δωρεάς, να εξοφλήσει το οικονομικό αντάλλαγμα απευθείας προς τον οικονομικό φορέα εντός της προθεσμίας που ορίζεται στη σχετική σύμβαση. Ο οικονομικός φορέας υποχρεούται να εκδώσει εξοφλητική απόδειξη στο όνομα του δωρεοδόχου, η οποία θα αναφέρει ότι η εξόφληση έγινε από τον δωρητή κάνοντας μνεία στην παρούσα διάταξη.

2. Για τις συμβάσεις που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου, δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας για τις διαδικασίες και τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών και λογαριασμών. Έναντι του οικονομικού φορέα δεν θεμελιώνεται οποιαδήποτε ευθύνη του δωρεοδόχου - δημόσιου φορέα.

3. Κάθε σύμβαση δωρεάς μεταξύ δωρητή και δωρεοδόχου, οι σχετικές συμβάσεις προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργου που προβλέπονται στην παράγραφο 1, καθώς και η εξόφληση τιμολογίων και αποδείξεων που εκδίδονται αναφορικά με τις συμβάσεις αυτές, απαλλάσσονται από τέλη χαρτοσήμου και φόρο δωρεών.».

*** Το άρθρο 3α προστέθηκε με το άρθρο 55 Ν.4557/2018,ΦΕΚ Α 139/30.7.2018.

7) Άρθρο 14 παρ. 1 της από 11.03.2020 Π.Ν.Π. «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του» (Α' 55):

«Άρθρο 14

Ζητήματα Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης

1. Για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από τη θέση σε ισχύ της παρούσας, λόγω του κινδύνου περαιτέρω διάδοσης κορωνοϊού COVID-19 και με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την αποτροπή ή ελαχιστοποίηση πραγματοποίησης συνεδριάσεων συλλογικών και μη οργάνων του δημοσίου τομέα, την εξ αποστάσεως εκτέλεση εργασίας δημοσίων υπάλληλων και λειτουργών και την απομακρυσμένη παροχή υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις, το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και οι εποπτευόμενοι φορείς του δύνανται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να προσφεύγουν στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, με αντικείμενα ενδεικτικά τη συντήρηση υφιστάμενων κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 3979/2011 (Α' 138), την ανάπτυξη νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) για τους ως άνω σκοπούς και ιδιαίτερα τη συνέχιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την παροχή υπηρεσιών φύλαξης, καθαριότητας και απολύμανσης των κτιρίων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του και την προμήθεια των σχετικών υλικών, καθώς και την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και του απαραίτητου λογισμικού για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Η σύμβαση συνάπτεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη προσφορά».

[...]

8) Άρθρο 10 παρ. 3 και 5 της από 11.03.2020 Π.Ν.Π. «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του» (Α' 55):

«Άρθρο 10

Κατεπείγουσες διατάξεις για τη λειτουργία Δήμων και Περιφερειών κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19

[...]

3. α. Κατά το διάστημα λήψης των μέτρων της παρ. 1, για προμήθειες υλικού και υπηρεσιών, συναφών με την αντιμετώπιση της κατεπείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης για τη λήψη μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, οι Δήμοι και οι Περιφέρειες μπορούν να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016 (Α' 147).

β. Η κατά την περ. α' ανάθεση δημοσίων συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, στην πρώτη μετά την ανάθεση συνεδρίασή του. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου εφαρμόζονται αναλογικά και στα νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ.

[...]

5. Δαπάνες ΟΤΑ που προκύπτουν από την ακύρωση συνεδριακών εκδηλώσεων λόγω της λήψης έκτακτων μέτρων αποφυγής της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 θεωρούνται νόμιμες και κανονικές και εκκαθαρίζονται σε βάρος των οικείων προϋπολογισμών».

9) Άρθρο δωδέκατο της από 14.03.2020 Π.Ν.Π. «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19» (Α' 64):

«Άρθρο δωδέκατο

Ανάθεση υπηρεσιών από τον Ε.Ο.Δ.Υ. για την εξέταση δειγμάτων σε ιδιωτικούς παρόχους

Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, ο Ε.Ο.Δ.Υ. δύναται, κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση σε τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εργαστηρίων). Η πρόσκληση αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και δύναται να απευθύνεται σε κάθε ιδιωτικό φορέα παροχής υπηρεσιών υγείας. Οι συμβάσεις συνάπτονται με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών».

10) Άρθρο εικοστό τέταρτο της από 14.03.2020 Π.Ν.Π. «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19» (Α' 64):

«Άρθρο εικοστό τέταρτο

Κατεπείγουσες ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών

1. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, αναστέλλεται η επιβολή διοικητικών κυρώσεων που προβλέπονται στον ν. 344/1976 (Α' 143). Θέματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

2. Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της παρούσας, οι συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου που συνάπτουν οι ΟΤΑ α' και β' βαθμού δυνάμει της παρ. 1 του άρθρου 206 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007, Α' 143) και της περ. ιε' της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3812/2009 (Α' 234), μπορεί να έχουν διάρκεια έως τέσσερις (4) μήνες. Η κατά το προηγούμενο εδάφιο σύναψη των συμβάσεων γίνεται με απόφαση της οικείας Οικονομικής Επιτροπής. Εάν δεν υπάρχει στον προϋπολογισμό πίστωση ή η υπάρχουσα δεν επαρκεί, με την ίδια απόφαση γίνεται δεσμευτική εισήγηση για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού, η οποία εγκρίνεται υποχρεωτικά από το οικείο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, στην πρώτη μετά από την ανάθεση συνεδρίασή του.

3. Στις περιπτώσεις που μετά από τη λήψη των αδειών του άρθρου 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, το εναπομείναν προσωπικό των ΟΤΑ α' βαθμού στις

υπηρεσίες καθαριότητας εσωτερικών και εξωτερικών χώρων και αποκομιδής και μεταφοράς απορριμμάτων δεν επαρκεί για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία τους, είναι δυνατή η ανάθεση των υπηρεσιών αυτών με απόφαση της οικονομικής επιτροπής σε ιδιώτες με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης για χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών και με δυνατότητα ισόχρονης παράτασης, εφόσον διαρκεί η έκτακτη ανάγκη. Η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου εφαρμόζεται αναλόγως.

4. Για την καταπολέμηση της αφρικανικής πανώλης των χοίρων και την αποτροπή της διασποράς της νόσου, οι δήμοι συμβάλλουν το έργο των κατά τόπους κτηνιατρικών υπηρεσιών με τη διάθεση προσωπικού και μέσων για τις εργασίες της θανάτωσης και υγειονομικής ταφής των χοίρων. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κατάλληλο προσωπικό στους οικείους δήμους, κατόπιν απόφασης της οικείας οικονομικής επιτροπής είναι δυνατή η ανάθεση δημόσιας σύμβασης σε ιδιώτες με τη διαδικασία της απευθείας διαπραγμάτευσης για χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών με δυνατότητα ισόχρονης παράτασης, εφόσον διαρκεί η έκτακτη ανάγκη. Η περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου εφαρμόζεται αναλόγως.

5. Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 8 του άρθρου 11 του ν. 4674/2020 (Α' 53) η φράση «εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών» αντικαθίσταται από τη φράση «εντός αποκλειστικής προθεσμίας έξι (6) μηνών».

6. Δαπάνες των ΟΤΑ α' και β' βαθμού που προκύπτουν από την ακύρωση πάσης φύσεως εκδηλώσεων λόγω της λήψης έκτακτων μέτρων αποφυγής της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, θεωρούνται νόμιμες και κανονικές και δύνανται να εκκαθαρίζονται σε βάρος των οικείων Προϋπολογισμών.

7. α. Αποφάσεις ΟΤΑ α' και β' βαθμού που λαμβάνονται δυνάμει των παρ. 3 και 5 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και των παρ. 2, 3, 4 και 6 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αμέσως, κατά παρέκκλιση του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 (Α' 87).

β. Με την επιφύλαξη των αποφάσεων της περ. α' του παρόντος, για τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα συλλογικά όργανα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού κατά τη διάρκεια της λήψης μέτρων κατά της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και οι οποίες υπάγονται στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας, οι κατά την παρ. 3 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010 ειδικές πράξεις εκδίδονται εντός εξήντα (60) ημερών από την περιέλευσή τους στην οικεία αποκεντρωμένη διοίκηση.

8. Στην παρ. 6 του άρθρου 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, η φράση «κατά την οποία πρέπει να ανασταλεί ή να περιοριστεί η λειτουργία δημόσιας υπηρεσίας» αντικαθίσταται από τη φράση «εξαιτίας της εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19».

9. Στην παρ. 7 του άρθρου 5 της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, μετά από τη φράση «είναι δυνατός ο περιορισμός» προστίθεται η φράση «ή η διεύρυνση».

11) Άρθρο 17 του Ν. 4332/2015 (Α' 76)

[...]

«2. Θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες για την εξόφληση υποχρεώσεων των Νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και των Δ.Υ.Πε. που απορρέουν από προμήθειες υλικών-αγαθών και παροχή

υπηρεσιών που διενεργήθηκαν μέχρι 31.10.2016, χωρίς την υπογραφή σύμβασης, δεν αναφέρονται στο Παρατηρητήριο Τιμών που τηρεί η Ε.Π.Υ. (άρθρο 24 ν. 3846/2010), δεν υφίστανται προηγούμενες συμβάσεις και με την προϋπόθεση ότι είναι εντός των εγκεκριμένων πιστώσεων των προϋπολογισμών τους, των αντίστοιχων ετών αναφοράς.»

*** Η παρ.2 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παράγραφο 2 εδάφιο δ' άρθρου έκτου Ν. 4432/2016,ΦΕΚ Α 212 ,η ισχύς της οποίας (κατόπιν διαδοχικών παρατάσεων)ΠΑΡΑΤΑΘΗΚΕ εν τέλει έως την 31η Ιουλίου 2019 (άρθρο 78 παρ.3 Ν.4623/2019,ΦΕΚ Α 134).

V. ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Στις 20/3/2020 δημοσιεύτηκε στο τεύχος Α' της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και με αριθμό 68 η προτεινόμενη προς κύρωση Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) για την αντιμετώπιση της άμεσης, επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης που προέκυψε από την εμφάνιση του κορονοϊού COVID-19 και της συνακόλουθης πανδημίας, και συγκεκριμένα για τη λήψη κατεπειγόντων μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης.

1. Στην ανωτέρω Π.Ν.Π., η οποία κυρώνεται με το άρθρο 1 του σχεδίου νόμου, περιελήφθησαν εξαιρετικές ρυθμίσεις που ρυθμίζουν, κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας, ζητήματα δημοσίων συμβάσεων.

Ειδικότερα, εισήχθησαν εξαιρετικές διατάξεις για:

- **Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων³**, το οποίο δύναται, για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π., να συνάπτει συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ ανά σύμβαση, με απευθείας ανάθεση, λόγω του επείγοντος χαρακτήρα και κατά παρέκκλιση των διατάξεων του ν. 4412/2016, για την επέκταση υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων, τη δημιουργία και εγκατάσταση ηλεκτρονικών εφαρμογών και νέων εντύπων στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ», τη δημιουργία νέων πλατφορμών για ενίσχυση εργοδοτών, εργαζομένων και ανέργων, ευάλωτων και ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, με διασφάλιση της διαλειτουργικότητας αυτών με τα πληροφοριακά συστήματα των ΑΑΔΕ, e-ΕΦΚΑ, ΟΑΕΔ και ΟΠΕΚΑ, την προμήθεια εφαρμογών και υπηρεσιών για την ασφαλή διαχείριση της πληροφορίας και τη διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων, την εγκατάσταση συστημάτων και εφαρμογών ροών πληροφορίας, καθώς και τη διαχείρισή τους, τη δημιουργία portal για την υγεία και ασφάλεια και για την ενημέρωση εν γένει των εργαζομένων και εργοδοτών στο πλαίσιο εφαρμογής των νέων μέτρων, τη δημιουργία πενταψήφιου αριθμού για τη σχετική πληροφόρηση εργοδοτών, εργαζομένων και ανέργων, την προμήθεια εξοπλισμού για την υποστήριξη των διαχειριστών υπάλληλων των νέων εφαρμογών και την ενίσχυση του ΣΕΠΕ στον τομέα ελέγχου της υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας.

- **Το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και τους εποπτευόμενους φορείς του⁴**, οι οποίοι, με αντικατάσταση της παρ. 1 του άρθρου 14 της από 11.03.2020 Π.Ν.Π. (Α' 55), δύναται, για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π., κατά

³Άρθρο δέκατο τέταρτο της από 20.3.2020 Π.Ν.Π.

⁴Άρθρο τριακοστό τέταρτο της από 20.3.2020 Π.Ν.Π.

παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, να προσφεύγουν στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης για τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, με αντικείμενα, ενδεικτικά, τη συντήρηση υφιστάμενων κρίσιμων πληροφοριακών συστημάτων του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά την έννοια του άρθρου 3 του ν. 3979/2011 (Α` 138), την ανάπτυξη νέων μέσων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.), την ανάπτυξη και συντήρηση ιστοσελίδων, την παροχή υπηρεσιών πληροφορικής, τα έργα πληροφορικής, για τους ως άνω σκοπούς και ιδιαίτερα τη συνέχιση της εύρυθμης και απρόσκοπτης λειτουργίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του, την παροχή υπηρεσιών φύλαξης, καθαριότητας και απολύμανσης των κτιρίων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του και την προμήθεια των σχετικών υλικών, καθώς και την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και του απαραίτητου λογισμικού για την επίτευξη της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους.

Επισημαίνεται ότι, με την αντικατασταθείσα ως άνω παρ. 1 του άρθρου 14 της από 11.03.2020 Π.Ν.Π., σε ό,τι αφορά το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και τους εποπτευόμενους φορείς του:

α) επεκτάθηκε το χρονικό διάστημα χρήσης της ως άνω δυνατότητας παρέκκλισης, από τέσσερις (4) μήνες που προβλεπόταν αρχικά, σε έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π.,

β) απαλείφθηκε το όριο του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ που προβλεπόταν αρχικά για την απευθείας ανάθεση, ως εκ τούτου η απευθείας ανάθεση μπορεί να λαμβάνει πλέον χώρα άνευ ορίου, ακόμα και για συμβάσεις άνω των ορίων των Οδηγιών (πρβλ. σχολιασμό κατωτέρω),

γ) επεκτάθηκε η ενδεικτική αναφορά του αντικειμένου, στο οποίο μπορεί να εφαρμόζεται η κατά παρέκκλιση ρύθμιση («ανάπτυξη και συντήρηση ιστοσελίδων, παροχή υπηρεσιών πληροφορικής, έργα πληροφορικής») και

δ) απαλείφθηκε η αναφορά που περιλαμβανόταν στην αρχική Π.Ν.Π., αφενός περί ανάρτησης της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών και αφετέρου περί σύναψης της σύμβασης με μοναδικό κριτήριο ανάθεσης βάσει χαμηλότερης τιμής (πρβλ. σχολιασμό κατωτέρω).

- **Τους Δήμους και τις Περιφέρειες, μέσω προσθήκης παραγράφου 10 στο άρθρο 24 της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. (Α` 64)⁵, οι οποίοι δύνανται, μέχρι την 31η.5.2020, να διενεργούν προμήθειες για την παροχή γευμάτων και τροφίμων για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, με απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις περ. (α) και (β) της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Π.Ν.Π.**

Επισημαίνεται ότι, η ως άνω μνεία στις περ. (α) και (β) της παρ. 3 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Π.Ν.Π., αναφέρεται σε δυνατότητα των ΟΤΑ α και β βαθμού (Δήμων και Περιφερειών) «να αναθέτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016». Η ανωτέρω διατύπωση δύναται να προκαλέσει σύγχυση και ερμηνευτικά προβλήματα εφαρμογής, όπως αναλύεται κατωτέρω, καθώς γίνεται ταυτόχρονη αναφορά σε διαφορετικές διαδικασίες, ήτοι τόσο σε «απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων» όσο και σε «ανάθεση με προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, κατά την περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016».

⁵Άρθρο τριακοστό έβδομο παρ. 10 της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

- **Τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ.),** ο οποίος δύναται, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) μήνες από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π.:

1) κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί προσλήψεων και δημοσίων συμβάσεων, να συνάπτει συμβάσεις⁶: [...] β) μίσθωσης οχημάτων για τις μετακινήσεις των κινητών συνεργείων και προμήθειας καυσίμων για τη χρήση των οχημάτων, γ) προμήθειας ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης συμβάντων, δ) παροχής υπηρεσιών εκπαίδευσης σε νεοπροσλαμβανόμενους επαγγελματίες υγείας σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας, Ε.Κ.Α.Β. και Κ.Ο.Μ.Υ. Ειδικού Σκοπού, ε) ενίσχυσης του τηλεφωνικού κέντρου του Ε.Ο.Δ.Υ. για τη διαχείριση των κλήσεων για λήψη δειγμάτων βιολογικού υλικού από ύποπτα κρούσματα κορωνοϊού COVID-19 σε εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό, στ) αγοράς θήκης (KIT) λήψης δειγμάτων και ζ) παροχής υπηρεσιών τεχνικού συμβούλου για τη στελέχωση και αξιολόγηση. Η πρόσκληση για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων αναρτάται μέσω της ιστοσελίδας του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Οι συμβάσεις ως προς τις απαραίτητες προμήθειες ειδών και υπηρεσιών συνάπτονται με σκοπό την αγορά ικανών ποσοτήτων με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών.

2) κατά παρέκκλιση όλων των κείμενων εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων⁷, πέραν της δυνατότητας απευθείας ανάθεσης σύμφωνα με τη διάταξη του δωδέκατου άρθρου της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. σε τρίτους ιδιωτικούς φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικά εργαστήρια, για την εξέταση δειγμάτων κ.λπ.), να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εξετάσεων) με Πανεπιστημιακές Κλινικές, Μονάδες και Εργαστήρια μέσω των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) και Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της ημεδαπής. Η πρόσκληση αναρτάται στην ιστοσελίδα του Ε.Ο.Δ.Υ. για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Οι συμβάσεις συνάπτονται με το κριτήριο της χαμηλότερης τιμής μεταξύ των άμεσα διαθέσιμων υπηρεσιών.

- **Τον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (Ε.Ο.Π.Υ.Υ.)⁸,** για χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π. και εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, ο οποίος μπορεί να διενεργεί, με απευθείας ανάθεση και μόνο κριτήριο τη χαμηλότερη αξία προσφοράς, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής διάταξης της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων προμηθειών και συμβάσεων, τις διαδικασίες έκτακτης προμήθειας κάθε ενδεδειγμένου εξοπλισμού για την υλοποίηση της παρ. 1 (ήτοι προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της φαρμακευτικής αγωγής ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, καθώς και ασθενών που βρίσκονται σε περιορισμό κατ' εφαρμογή της από 25.2.2020 Π.Ν.Π., με την αποστολή φαρμάκων από τα φαρμακεία του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. προς τους ασφαλισμένους αυθημερόν), καθώς και παροχής υπηρεσιών, ιδίως ταχυμεταφοράς ή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

- **Την «Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρεία» (Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.)⁹,** η οποία δύναται, με απόφαση του Δ.Σ., για την αποφυγή του κινδύνου περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τους τέσσερις

⁶Άρθρο τεσσαρακοστό τέταρτο παρ. 2 της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

⁷Άρθρο πεντηκοστό ένατο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

⁸Άρθρο πεντηκοστό πρώτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

⁹Άρθρο εξηκοστό τέταρτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

(4) μήνες από τη θέση σε ισχύ της Π.Ν.Π., και με σκοπό τη διασφάλιση της αδιάλειπτης και απρόσκοπτης λειτουργίας των εγκαταστάσεων και υποδομών, καθώς και της παραγωγής, μετάδοσης και εκπομπής του ραδιοηλεκτροπτικού προγράμματος και διαδικτυακού περιεχομένου του δημόσιου ραδιοηλεκτροπτικού φορέα, να συνάπτει [...] συμβάσεις μίσθωσης έργου και να αναθέτει την εκτέλεση έργων για την επίτευξη του ως άνω σκοπού, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων. [...]

- **Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων¹⁰**, το οποίο δύναται, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται σοβαρός κίνδυνος διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου διαπιστώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π., για την επίτευξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, της εξ αποστάσεως παροχής εργασίας των υπαλλήλων και της εξ αποστάσεως εξυπηρέτησης των πολιτών, να συνάπτει συμβάσεις με απευθείας ανάθεση, κατά παρέκκλιση κάθε σχετικής **εθνικής** διάταξης περί δημοσίων συμβάσεων: α) για την προμήθεια φορητών υπολογιστών, σχετικών ηλεκτρονικών συσκευών και λογισμικών, β) για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης, επικοινωνίας και ενημέρωσης με κάθε μέσο των πολιτών, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των υπαλλήλων και για την προμήθεια του αναγκαίου υλικού, καθώς και γ) για την παροχή υπηρεσιών για την εγκατάσταση και λειτουργία τους σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις. Η σύμβαση ανατίθεται με μοναδικό κριτήριο τη χαμηλότερη προσφορά.

- **Τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης¹¹**, η οποία δύναται, εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π., να αναθέτει υπηρεσίες επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών, καθώς και κάθε άλλης συναφούς υπηρεσίας που απαιτείται για την έγκαιρη υλοποίησή τους, για ειδικότερα θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας και για λοιπά κατεπείγοντα ζητήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος που άπτονται κυβερνητικών δράσεων στο πλαίσιο αυτό, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων.

2.Οι ανωτέρω ρυθμίσεις αφορούν – κατά το πλείστον – στην κατά παρέκκλιση της κείμενης **εθνικής** νομοθεσίας ή των **εθνικών** διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων, σύναψη συμβάσεων, πλην των περιπτώσεων: α) του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, για το οποίο προβλέπεται ρητώς η παρέκκλιση των διατάξεων του **ν. 4412/2016** και β) της ΕΡΤ ΑΕ, για την οποία προβλέπεται η παρέκκλιση των **κείμενων** διατάξεων, χωρίς την αναφορά του επιθετικού προσδιορισμού **«εθνικών»** (η διαφοροποίηση αυτή σχολιάζεται κατωτέρω, σύμφωνα και με την αντίστοιχη επισήμανση στη Γνώμη Α10/2020 της Αρχής).

¹⁰Άρθρο εξηκοστό πέμπτο παρ. 3 της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

¹¹Επισημαίνεται ότι, η ανάθεση υπηρεσιών επικοινωνίας και ενημέρωσης των πολιτών, καθώς και κάθε συναφούς υπηρεσίας που απαιτείται για την έγκαιρη υλοποίησή τους, κατά παρέκκλιση των κείμενων εθνικών διατάξεων, η οποία περιλαμβάνεται **στο εξηκοστό δεύτερο άρθρο** της υπό κύρωση Π.Ν.Π., δεν φαίνεται καταρχάς, από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης, να συσχετίζεται με συγκεκριμένη αναθέτουσα αρχή. Η Αρχή εικάζει ότι αναφέρεται στη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, λόγω της συστηματικής ένταξης της διάταξης στο Μέρος ΣΤ' της από 20.3.2020 Π.Ν.Π., το οποίο περιλαμβάνει «κατεπείγουσες διατάξεις της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης». Ωστόσο, θα ήταν σκόπιμο να διασαφηνίζεται η αναθέτουσα αρχή, η οποία μπορεί να προβεί σε τέτοιου είδους, κατά παρέκκλιση, αναθέσεις, προς αποφυγή σύγχυσης και παρερμηνειών.

Οι εξαιρετικές ως άνω ρυθμίσεις ισχύουν για χρονικό διάστημα, τεσσάρων ή έξι μηνών από τη δημοσίευση της Π.Ν.Π. στην ΕτΚ ή μέχρι την 31.5.2020, κατά περίπτωση.

Προβλέπεται, επίσης, ως μοναδική διαδικασία – και μάλιστα μόνο σε κάποιες εκ των ανωτέρω εξαιρετικών ρυθμίσεων– η υποχρέωση ανάρτησης πρόσκλησης για την υποβολή προσφορών στην ιστοσελίδα εκάστης αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών. Σημειωτέον ότι, ορίζεται– σε κάποιες εκ των ως άνω ρυθμίσεων - το κριτήριο ανάθεσης αποκλειστικά βάσει χαμηλότερης τιμής.

Επί των ανωτέρω ρυθμίσεων, σημειώνονται και τα ακόλουθα:

3. Η επιδημιολογική, και πλέον πανδημική, κρίση από τη διάδοση και διασπορά του κορωνοϊού COVID-19 έχει πάρει διαστάσεις υπαρξιακής απειλής για τη δημόσια υγεία σε όλον τον πλανήτη και ιδιαιτέρως στην Ευρώπη, όπως καταδεικνύουν οι συνέπειές της σε Ιταλία, Ισπανία, αλλά και σε Κίνα, ΗΠΑ, Ιράν, κλπ. Ως κατεξοχήν περίπτωση εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης, η προαναφερόμενη επιδημιολογική κρίση δικαιολογεί την ανάγκη ενεργοποίησης της συνταγματικής πρόβλεψης του άρθρου 44 παρ.1 και την υιοθέτηση εξαιρετικών ρυθμίσεων για την αντιμετώπισή της (πρβλ. και Γνώμη Α10/2020 της Αρχής).

4. Και το ενωσιακό δίκαιο δημοσίων συμβάσεων¹², προβλέπει για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων περιστάσεων, την ενεργοποίηση ρήτρας «δικαίου της ανάγκης». Στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις τέτοια ρύθμιση αποτελεί το άρθρο 32.2.γ, που έχει ενσωματωθεί με το ταυτόριθμο άρθρο του ν. 4412/2016, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη περίπτωση, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού (μόνο στο απολύτως απαραίτητο μέτρο και υπό τον όρο ότι η κατεπείγουσα κατάσταση δεν οφείλεται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής). Όπως έχει ήδη τονίσει σε προηγούμενες γνώμες της η Αρχή, οι ως άνω προϋποθέσεις δεν είναι δυνατό να καθίστανται περισσότερο ελαστικές δυνάμει εθνικής ρύθμισης, τουλάχιστον ως προς τις συμβάσεις άνω των ορίων¹³, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος που τις επικαλείται.

5. Επισημαίνεται περαιτέρω ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσφάτως εξέδωσε νέα **«Ανακοίνωση με οδηγίες σχετικά με τη χρήση του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης που σχετίζεται με την κρίση της νόσου COVID-19» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.4.2020 C 108 I/1)**. Οι εν λόγω οδηγίες βασίζονται στην σχετική Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους κανόνες για τις

¹²Πρβλ. και αιτ. σκέψη 41 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ «Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να απαγορεύει την επιβολή ή την εφαρμογή μέτρων απαραίτητων για την προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, των χρηστών ηθών, της υγείας, της ζωής των ανθρώπων και των ζώων ή για τη διατήρηση των φυτών, ή και άλλων περιβαλλοντικών μέτρων, ιδίως με βασικό σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά είναι σύμφωνα προς τη ΣΛΕΕ».

¹³Όσον αφορά στις συμβάσεις οι οποίες, λαμβανομένης υπόψη της αξίας τους, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, επισημαίνεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι θεμελιώδεις κανόνες και οι γενικές αρχές της Συνθήκης, ιδίως τα άρθρα 49 και 56 ΣΛΕΕ και οι απορρέουσες εξ αυτών αρχές της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων, καθώς και η απορρέουσα εξ αυτών υποχρέωση διαφάνειας, υπό την προϋπόθεση ότι η επίμαχη δημόσια σύμβαση παρουσιάζει βέβαιο διασυνοριακό ενδιαφέρον.

δημόσιες συμβάσεις σε σχέση με την τρέχουσα κρίση του ασύλου, της 9ης Σεπτεμβρίου 2015 (COM/2015/0454 final) :

Στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, τονίζεται ότι η νόσος COVID-19 είναι μια κρίση στον τομέα της υγείας, η οποία απαιτεί γρήγορες και έξυπνες λύσεις, καθώς και ευελιξία, ώστε να αντιμετωπιστεί η τεράστια αύξηση της ζήτησης για παρόμοια αγαθά και υπηρεσίες, τη στιγμή που ορισμένες αλυσίδες εφοδιασμού διαταράσσονται. Αναφέρεται δε ότι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Επιτροπή από κοινού με τα κράτη μέλη έχει ήδη εντείνει τις προσπάθειές της μέσα από τη δρομολόγηση κοινών δράσεων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων για διάφορες ιατρικές προμήθειες.

Περαιτέρω, για την καλύτερη εξατομίκευση της βοήθειας που παρέχει σε αυτή την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η Επιτροπή εξηγεί ποιες επιλογές και δυνατότητες ευελιξίας είναι διαθέσιμες στο πλαίσιο της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις όσον αφορά στην αγορά προμηθειών, υπηρεσιών και έργων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Οι ανωτέρω οδηγίες της Ε.Ε. εστιάζουν ιδίως στις συμβάσεις σε εξαιρετικά επείγουσες καταστάσεις, οι οποίες επιτρέπουν στις αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς να πραγματοποιούν αγορές μέσα σε λίγες ημέρες, ή ακόμη και ώρες, εάν χρειάζεται. Για μια κατάσταση όπως ακριβώς είναι η τρέχουσα κρίση της νόσου COVID-19, η οποία διαθέτει εξαιρετικά επείγοντα και απρόβλεπτο χαρακτήρα, οι οδηγίες της ΕΕ δεν περιέχουν διαδικαστικούς περιορισμούς.

Συγκεκριμένα, **η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση** επιτρέπει στους αγοραστές του δημόσιου τομέα να προμηθεύονται εμπορεύματα και υπηρεσίες το συντομότερο δυνατό. Στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, όπως ορίζεται στο άρθρο 32 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, **οι αγοραστές του δημόσιου τομέα μπορούν να διαπραγματεύονται απευθείας με τους δυνητικούς αναδόχους και δεν ισχύουν απαιτήσεις δημοσίευσης, ούτε προθεσμίες, ούτε ελάχιστος αριθμός υποψηφίων προς διαβούλευση, ούτε άλλες διαδικαστικές απαιτήσεις. Δεν υπάρχουν ρυθμίσεις για διαδικαστικά βήματα σε επίπεδο ΕΕ. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι οι αρχές μπορούν να ενεργούν όσο το δυνατόν ταχύτερα από τεχνικής/υλικής άποψης —και η διαδικασία μπορεί να αποτελεί εκ των πραγμάτων άμεση ανάθεση η οποία υπόκειται μόνο στους υλικούς/τεχνικούς περιορισμούς που αφορούν την πραγματική διαθεσιμότητα και την ταχύτητα της παράδοσης.**

Δεδομένου ωστόσο ότι οι αναθέτουσες αρχές παρεκκλίνουν εν προκειμένω από τη βασική αρχή της Συνθήκης σχετικά με τη διαφάνεια, υπενθυμίζεται ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο απαιτεί η χρήση της διαδικασίας αυτής να εξακολουθήσει να γίνεται κατ' εξαίρεση. Όλες οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικά και πρέπει να ερμηνεύονται συσταλτικά (βλ., π.χ., την υπόθεση C- 275/08, Επιτροπή κατά Γερμανίας, και την υπόθεση C-352/12, Consiglio Nazionale degliIngenieri).

Κάθε αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να αξιολογεί κατά πόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χρήση της εν λόγω «διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση» και, σε χωριστή έκθεση, θα πρέπει να αιτιολογεί την απόφασή της να επιλέξει τέτοια διαδικασία(19). **Συνεπώς κατά την αξιολόγηση κάθε μεμονωμένης περίπτωσης πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα σωρευτικά κριτήρια:** α) Γεγονότα τα οποία η υπόψη αναθέτουσα αρχή δεν θα μπορούσε να προβλέψει, β)Ο κατεπείγων χαρακτήρας της κατάστασης καθιστά αδύνατη τη συμμόρφωση με τις γενικές προθεσμίες, γ) Αιτιώδης

συνάφεια μεταξύ του απρόβλεπτου συμβάντος και του κατεπείγοντος χαρακτήρα, δ) Χρήση μόνο για την κάλυψη του κενού έως ότου βρεθούν πιο σταθερές λύσεις.

Η προσφυγή συνεπώς στην εξαιρετική αυτή διαδικασία νομιμοποιείται μόνο για τις ποσότητες και για το χρονικό διάστημα που είναι πράγματι αναγκαία για την άμεση αντιμετώπιση της έκτακτης περιστασης.

6. Παρά τη ρητή, ωστόσο, ρύθμιση του άρθρου 32.2.γ. του ν. 4412/2016, η οποία εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, εν τούτοις, ο νομοθέτης της υπό κύρωση Π.Ν.Π., όπως και των προηγούμενων από 25.2.2020, 11.3.2020, 14.3.2020 Π.Ν.Π., επιλέγει να μην παραπέμψει σε αυτή τη διαδικασία για την αντιμετώπιση της απρόβλεπτης και επείγουσας κατάστασης της επιδημιολογικής κρίσης, **με την εξαίρεση των ΟΤΑ α' και β' βαθμού (άρθρο 10 παρ. 3 α της από 11/3/2020 Π.Ν.Π. και άρθρο 37 παρ. 10 της παρούσας υπό κύρωση Π.Ν.Π.)**, αλλά στην «απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων», χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση της διαδικασίας αυτής, πλην – στις περισσότερες περιπτώσεις - της υποχρέωσης ανάρτησης πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής και την θέση ως κριτηρίου ανάθεσης βάσει της χαμηλότερης τιμής.

Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται η **διαφοροποίηση, στην περίπτωση της ΕΡΤ ΑΕ** ως προς την παρέκκλιση των **κείμενων** διατάξεων (άρθρο εξηκοστό τέταρτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.), καθώς και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ως προς την ρητή παρέκκλιση των διατάξεων **του ν. 4412/2016** (άρθρο δέκατο τέταρτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.), σε σχέση με τις λοιπές διατυπώσεις για την απευθείας ανάθεση κατά παρέκκλιση της **κείμενης εθνικής/εθνικής νομοθεσίας/εθνικών διατάξεων** περί δημοσίων συμβάσεων. Ως προς την ανωτέρω διαφοροποίηση στη διατύπωση, λεκτέα τα ακόλουθα:

Το άρθρο 32.2.γ του ν. 4412/2016 αποτελεί μεταφορά, ως προαναφέρθηκε, του ταυτάριθμου άρθρου της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, με την επιλογή του Έλληνα νομοθέτη να εφαρμόζεται σε διαδικασίες ανεξαρτήτως εκτιμώμενης αξίας και όχι μόνο στις συμβάσεις άνω των ορίων¹⁴. Για τις συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας (συμβάσεις άνω των ορίων), η ρύθμιση της Οδηγίας, ως διάταξη η οποία, από άποψη περιεχομένου, είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής, έχει άμεση εφαρμογή και αυξημένη τυπική ισχύ.

Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, τόσο το πρωτογενές δίκαιο των συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και το παράγωγο ενωσιακό δίκαιο (Κανονισμοί, Οδηγίες, Αποφάσεις, Συστάσεις), υπερισχύουν των αντίστοιχων εθνικών δικαίων και, μάλιστα, των κοινών νομοθετικών κανόνων, όπως οι προτεινόμενοι με την παρούσα διάταξη σ/ν. Με την απόφαση, μάλιστα, C106/77 του ΔΕΚ, της 09-05-1978, Simmenthal II, έχει κριθεί ότι ο εθνικός δικαστής έχει την υποχρέωση να εφαρμόζει τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και να φροντίζει για την πλήρη ενέργεια των κανόνων αυτών, αφήνοντας ανεφάρμοστες διατάξεις του εθνικού δικαίου που είναι ασυμβίβαστες με το ενωσιακό δίκαιο.

Συνεπώς, και στην περίπτωση της ΕΡΤ ΑΕ, η **παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις** περί δημοσίων συμβάσεων, **για συμβάσεις που δεν εξαιρούνται δυνάμει του άρθρου 10 παρ. β' του ν. 4412/2016 και άρα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου αυτού, μπορεί**

¹⁴Σύμφωνα με το άρθρο 1 ν. 4412/2016, «Οι διατάξεις του ν. 4412/2016 εφαρμόζονται, σε όλες τις συμβάσεις, ανεξαρτήτως είδους και εκτιμώμενης αξίας αυτών, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις αυτού». Τέτοια επιφύλαξη δεν προβλέπεται στο άρθρο 32 του αυτού νόμου.

να νοηθεί μόνο ως παρέκκλιση από εθνικές διατάξεις που δεν αποτελούν διατάξεις μεταφοράς ενωσιακού δικαίου. Συνακόλουθα, αν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι άνω των ορίων, απαιτείται σε κάθε περίπτωση η συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 32.2.γ, για την εφαρμογή της εξεταζόμενης διάταξης.

Πάντως, σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι οι διατυπώσεις «κατά παρέκκλιση των διατάξεων της κείμενης εθνικής νομοθεσίας/εθνικής νομοθεσίας/εθνικών διατάξεων περί δημοσίων συμβάσεων» δεν θεωρείται δόκιμη, δεδομένου ότι η κείμενη εθνική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων έχει ενσωματώσει τις διατάξεις των ενωσιακών οδηγιών. Κατά συνέπεια, η παρέκκλιση από τις αμιγώς εθνικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον ν. 4412/2016, θα πρέπει να περιορισθεί στις συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν (πρβλ. σχετικώς και Γνώμη Α5/2020 της Αρχής).

7. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι και στην περίπτωση της ρύθμισης που αναφέρεται σε συμβάσεις «μέχρι του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ», όπως είναι ρύθμιση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για συμβάσεις προμηθειών και παροχής υπηρεσιών, όπως αναλυτικά αναφέρονται στο σχετικό άρθρο¹⁵, η εκτιμώμενη αξία των συμβάσεων αυτών υπολογίζεται με βάση τους κανόνες του άρθρου 6 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί μεταφορά του αντίστοιχου άρθρου 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Συνεπώς, ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις, θα μπορούσε να τεθεί θέμα εθνικής ρύθμισης που αντίκειται σε διάταξη του ενωσιακού δικαίου, στο βαθμό που δεν θα συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 32.2.γ.

Επισημαίνεται, για ακόμη μια φορά, ότι στην εξαιρετική ρύθμιση του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του¹⁶, για συμβάσεις συντήρησης υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων και ανάπτυξης νέων μέσω Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, κ.λπ., απαλείφεται το όριο του ποσού των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ που προβλεπόταν σε προηγούμενη Π.Ν.Π. για την απευθείας ανάθεση, ως εκ τούτου η απευθείας ανάθεση μπορεί πλέον να λαμβάνει χώρα άνευ ορίου, ακόμα και για συμβάσεις άνω των ορίων των Οδηγιών, γεγονός το οποίο επιτείνει τον αμέσως ανωτέρω αναφερόμενο προβληματισμό και την επιφύλαξη σχετικά με τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας των συμβάσεων σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4412/2016.

8. Όσον αφορά την προτεινόμενη διάταξη του τεσσαρακοστού τέταρτου άρθρου και τη δυνατότητα του ΕΟΔΥ, «να συνάπτει συμβάσεις για την απευθείας ανάθεση παροχής υπηρεσιών υγείας (διαγνωστικών εξετάσεων) με Πανεπιστημιακές Κλινικές, Μονάδες και Εργαστήρια μέσω των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι) και Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της ημεδαπής», επισημαίνεται ότι κατά το άρθρο 12 παρ. 4 του ν. 4412/2016 μία σύμβαση, η οποία συνάπτεται μεταξύ δύο ή περισσότερων αναθετουσών αρχών, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις της εν λόγω παραγράφου.

9. Εν κατακλείδι, υπό το πρίσμα των ανωτέρω, εξετάζοντας συνολικά τις ανωτέρω προτεινόμενες ρυθμίσεις, παρατηρείται ότι καταρχήν:

¹⁵Πρβλ. Άρθρο δέκατο τέταρτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

¹⁶Πρβλ. άρθρο τριακοστό τέταρτο της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

✓ Λεκτικά συσχετίζονται με τον κίνδυνο εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

✓ Προβλέπουν συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που μπορούν να ανατεθούν («Εφόσον εξακολουθεί να υφίσταται άμεσος κίνδυνος εμφάνισης και διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, η έλλειψη του οποίου βεβαιώνεται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τέσσερις (4) ή έξι (6) μήνες ή μέχρι τις 31.5.2020, κατά περίπτωση (αν και δεν είναι σαφής ο λόγος διαφοροποίησης του χρονικού διαστήματος).

✓ Σε περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις, προβλέπεται διαδικασία διαπραγμάτευσης με δυνητικούς δικαιούχους, όπου και απαιτείται η ανάρτηση πρόσκλησης υποβολής προσφορών στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για 3 ημέρες. Η εν λόγω πρόβλεψη κρίνεται σημαντική, προκειμένου οι διαδικασίες επιλογής αναδόχου να μην αφίστανται των γενικών αρχών που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, ήτοι της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της παρεπόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, κ.λπ. Επαναλαμβάνεται ότι, στη ρύθμιση του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης και των εποπτευόμενων φορέων του¹⁷ απαλείφθηκε η αναφορά περί ανάρτησης της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής για χρονικό διάστημα τριών (3) ημερών.

10. Σημειωτέον, επίσης, ότι δεν προκύπτει με σαφήνεια, ως εκ τούτου μπορεί να προκληθεί σύγχυση και ερμηνευτικά προβλήματα, ποιες είναι οι διατάξεις από τις οποίες εισάγεται η παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων ή η παρέκκλιση από τις κείμενες εθνικές διατάξεις, και εάν η παρέκκλιση αυτή αφορά και σε διατάξεις που δεν εμπίπτουν στο ν. 4412/2016, αλλά συνέχονται με τις δημόσιες συμβάσεις, όπως, ενδεικτικά, είναι η αρμοδιότητα προσυμβατικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η υποχρέωση ανάρτησης στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, η υποχρέωση ονομαστικοποίησης των μετοχών σε συμβάσεις άνω του 1.000.000 €, το άρθρο 68 του ν. 3863/2020 για τις συμβάσεις καθαριότητας και φύλαξης κ.λπ. Σημειωτέον, μάλιστα, όπως προελέχθη, ότι, στην εξαιρετική ρύθμιση για το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων¹⁸, γίνεται ρητή αναφορά στην «*παρέκκλιση των διατάξεων του ν. 4412/2016*», επιτείνοντας τη σύγχυση στους εφαρμοστές του, αν τυγχάνουν εφαρμογής όλες οι άλλες διατάξεις, όπως είναι οι προαναφερόμενες, οι οποίες συνέχονται με δημόσιες συμβάσεις.

11. Περαιτέρω, διευκρινίζεται σαφώς¹⁹ ότι, όπου στο κείμενο των από 25.2.2020, 11.3.2020 και 14.3.2020 Π.Ν.Π., καθώς και της παρούσας από 20.3.2020 Π.Ν.Π., γίνεται αναφορά σε αναθέτουσα αρχή, το πεδίο εφαρμογής της οικείας πράξης διευρύνεται και στους αναθέτοντες φορείς, κατά την έννοια του άρθρου 224 του ν. 4412/2016. Ήτοι διευρύνεται, αναλογικά, για όλους τους αναθέτοντες φορείς, η εφαρμογή των διατάξεων όλων των προηγούμενων, αλλά και της παρούσας υπό κύρωση Π.Ν.Π., οι οποίες αναφέρονται σε αναθέτουσες αρχές, δηλαδή κατ' ουσίαν η δυνατότητα να κάνουν χρήση των εξαιρετικών ρυθμίσεων που προβλέπονται για τις αναθέτουσες αρχές στις ανωτέρω Π.Ν.Π. Επισημαίνεται ότι ανεξαρτήτως της ανωτέρω ρύθμισης, για τους αναθέτοντες φορείς στο

¹⁷Πρβλ. **άρθρο τριακοστό τέταρτο** της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

¹⁸Πρβλ. **άρθρο δέκατο τέταρτο** της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

¹⁹Πρβλ. **άρθρο εξηκοστό παρ. 2** της υπό κύρωση Π.Ν.Π.

Βιβλίο ΙΙ προβλέπεται κατ' αντιστοιχία του άρθρου 32.2.γ, η περίπτωση δ του άρθρου 269 (διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση για λόγους κατεπείγοντος), για την εφαρμογή της οποίας παραπέμπουμε στα σημεία 4 και 5 ανωτέρω.

12. Κατά τα λοιπά, οι ως άνω υπό εξέταση διατάξεις διακρίνονται από την επιλογή του νομοθέτη για διαφορετικές ρυθμίσεις ανά Υπουργείο και για συγκεκριμένα είδη συμβάσεων, με αποτέλεσμα την αποσπασματικότητα των σχετικών και τη διαφορετική αντιμετώπιση όμοιων ζητημάτων αρμοδιότητας διαφορετικών Υπουργείων. Επίσης, διαπιστώνεται η ύπαρξη εξαιρετικών, κατά παρέκκλιση, διατάξεων για τον ίδιο φορέα σε διαφορετικά σημεία της Π.Ν.Π.²⁰. Και ναι μεν είναι κατανοητή η ανάγκη ρύθμισης με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου ζητημάτων που άπτονται δημοσίων συμβάσεων, στο πλαίσιο λήψης έκτακτων μέτρων για το αναγκαίο χρονικό διάστημα και στο απολύτως αναγκαίο μέτρο, όπως προελέχθη και στις προηγούμενες Π.Ν.Π. (πρβλ. Α10/2020 Γνώμη της Αρχής), ωστόσο, ο αποσπασματικός χαρακτήρας των σχετικών ρυθμίσεων, οι επαναλαμβανόμενες εξαιρετικές ρυθμίσεις για τον ίδιο φορέα σε περισσότερα άρθρα, η διαφορετική ρύθμιση/ μη ολοκληρωμένη αντιμετώπιση ίδιων περιπτώσεων, καθώς ακόμη και η χρήση διαφορετικής ορολογίας για την περιγραφή όμοιων περιστάσεων (άρθρο δέκατο τέταρτο, άρθρο τριακοστό τέταρτο, άρθρο τριακοστό έβδομο, άρθρο τεσσαρακοστό τέταρτο κ.λπ.), δεν συμβάλλει στην αναγκαία, ιδιαίτερα στις παρούσες εξαιρετικές περιστάσεις, εμπέδωση ασφάλειας δικαίου.

Αντίθετα, επιτείνει τα σχετικά ερμηνευτικά ζητήματα ως προς τις εφαρμοστέες διαδικασίες και ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση στον εφαρμοστή του δικαίου, ποικίλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις και καθυστέρηση ολοκλήρωσης διαδικασιών ανάθεσης. Παραδείγματος χάριν, εάν ο εφαρμοστής του δικαίου δεν εφαρμόζει ή θεωρεί ότι εφαρμόστηκε εσφαλμένα (σε περίπτωση ελεγκτικού οργάνου) το άρθρο 32.2.γ, στις περιπτώσεις που αναθέτουσες αρχές δεν υπάγονται σε κάποια από τις ρυθμίσεις της υπό κύρωση Π.Ν.Π. (Πρβλ και σχετική Γνώμη Α10/2020 της Αρχής επί του σχεδίου νόμου κύρωσης των προηγούμενων Π.Ν.Π., σχετικά με το ότι οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να δύνανται, με σαφείς διαδικασίες, να προβαίνουν άμεσα στην κάλυψη των σχετικών αναγκών τους, χωρίς να εγείρονται ζητήματα ερμηνείας ή εσφαλμένης εφαρμογής των σχετικών ρυθμίσεων). Σημειώνουμε ότι οι ανωτέρω διαφοροποιήσεις έχουν ήδη εντοπισθεί από αναθέτουσες αρχές και οικονομικούς φορείς και η Αρχή έχει γίνει ήδη δέκτης σχετικών ερμηνευτικών προβληματισμών.

13. Περαιτέρω, όπως έχει ήδη επισημανθεί στην υπ' αριθμ. Α10/2020 Γνώμη της Αρχής επί των προηγούμενων από 25.2.2020, 11.3.2020 και 14.3.2020 Π.Ν.Π., διαπιστώνεται, δεν ρυθμίζεται με άμεσο τρόπο το κρίσιμο ζήτημα της μη έκδοσης των δικαιολογητικών κατακύρωσης από τα αρμόδια δικαστήρια και εισαγγελίες (ποινικά μητρώα για την απόδειξη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 1 ν. 4412/2016, πιστοποιητικά μη πτώχευσης ή μη υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης, κ.λπ., για την απόδειξη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 β του ως άνω νόμου, κ.α.), λόγω της μερικής αναστολής λειτουργίας τους, εμποδίζοντας εν τοις πράγμασι την ολοκλήρωση διαδικασιών σύναψης κρίσιμων για τις αναθέτουσες αρχές συμβάσεων, που είχαν εκκινήσει προ της πανδημικής κρίσης. Σημειώνεται δε, ότι η Αρχή γίνεται καθημερινά αποδέκτης της αγωνίας πολλών αναθετουσών αρχών, οι οποίες, ενώ ευρίσκονταν σε στάδιο

²⁰Πρβλ. άρθρα τεσσαρακοστό τέταρτο και πενήτηκοστό ένατο της Π.Ν.Π., οι οποίες, αμφότερες, περιλαμβάνουν εξαιρετικές ρυθμίσεις για τον Ε.Ο.Δ.Υ.

κατακυρώσεως, δεν μπορούν να ολοκληρώσουν τις κρίσιμες για αυτές διαδικασίες ανάθεσης.

Σημειωτέον ότι, το ως άνω κρίσιμο ζήτημα, αντί μιας συνολικής και οριζόντιας ρύθμισης, αντιμετωπίζεται αποσπασματικά στην από 30.3.2020 Π.Ν.Π. (Α' 75) και ειδικότερα στο άρθρο τεσσαρακοστό αυτής, μόνον ως προς τα έργα Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, και μάλιστα όχι με τον πλέον μη προσήκοντα ή ενδεδειγμένο τρόπο. Και τούτο, δεδομένου ότι προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, ότι η σχετική υπεύθυνη δήλωση εκ μέρους του επιλεγέντα αναδόχου, περί μη συνδρομής κωλυμάτων συμμετοχής και περί πλήρωσης όλων των απαιτούμενων κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, προβλέπεται να προσκομιστεί εκ των υστέρων, ήτοι «μετά την έκδοση της απόφασης κατακύρωσης ή ανάθεσης».

14. Τονίζεται ότι, στο άρθρο εξηκοστό παρ. 1 της υπό κύρωση Π.Ν.Π., επιχειρείται μία οριζόντια αντιμετώπιση των εκκρεμών διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων με προβλέψεις περί δυνατότητας αναβολής διενέργειας διαγωνισμών, παράτασης προθεσμιών, καθώς και «*αναστολής κάθε προθεσμίας που αφορά δημόσιες συμβάσεις, ανεξάρτητα από το στάδιο ανάθεσης ή εκτέλεσης αυτών...*». Η εν λόγω οριζόντια πρόβλεψη περί δυνατότητας συνολικής αναβολής προκήρυξης διαγωνισμών και αναστολής των προθεσμιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων, ανεξαρτήτως είδους σύμβασης, ήτοι, είτε αφορούν σε συμβάσεις προμηθειών ή γενικών υπηρεσιών είτε αφορούν σε συμβάσεις έργων ή εκπόνησης μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών είτε σε παραχωρήσεις έργων και υπηρεσιών, χωρίς να συνοδεύεται από αντίστοιχη πρόβλεψη για διακριτική ευχέρεια ή έστω δυνατότητα της αναθέτουσας αρχής, κατόπιν σχετικής έγκρισης, να εκκινήσει ή να συνεχίσει διαδικασίες σύναψης ή να εκτελέσει τις οικείες συμβάσεις, συνεκτιμώντας τις ειδικότερες περιστάσεις εκάστης διαδικασίας ή σύμβασης, ενέχει τον κίνδυνο να εκληφθεί από τις αναθέτουσες αρχές ως μία οριζόντια ρύθμιση για αναβολή προκήρυξης νέων διαγωνισμών και αναστολή όλων των εκκρεμών διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων, ακόμη και αν υφίσταται πραγματική δυνατότητα προκήρυξης, συνέχισης και ολοκλήρωσης των σχετικών διαδικασιών ή/και συμβάσεων, με δυσμενείς προεκτάσεις στον προγραμματισμό του οικείου Υπουργείου, αλλά και συνολικά στη δημόσια διοίκηση και στην εθνική οικονομία, και έχουσα ως δευτερεύουσα συνέπεια την ανάγκη κάλυψης και αυτών των αναγκών με εξαιρετικές διαδικασίες, όταν θα λήξει η έκτακτη περίοδος της πανδημικής κρίσης. Με τον τρόπο αυτόν, δε, επιτείνεται το φλέγον ζήτημα της διαφάνειας στην ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, και μια όλως εξαιρετική διαδικασία (διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης) καθίσταται ο κανόνας. (πρβλ. σχετ. Γνώμες της Αρχής υπ' αριθμ. Γ3/2020 και Γ4/2020).

Επισημαίνεται, επίσης, ότι, το ανωτέρω ζήτημα συνδέεται άμεσα και με το πρόβλημα της μη δυνατότητας έκδοσης δικαιολογητικών κατακύρωσης από τα αρμόδια δικαστήρια και εισαγγελίες, το οποίο, όπως προαναφέρεται, παραμένει αρρυθμιστο, και – εν τοις πράγμασι – οδηγεί πολλές αναθέτουσες αρχές στην αναγκαστική χρήση της ευχέρειας του άρθρου εξηκοστού, χωρίς την ύπαρξη σχετικής βουλήσεώς τους.

Επιπλέον, προκαλούνται σοβαρά διοικητικά βάρη και ερμηνευτικά ζητήματα ως προς την έκδοση, τη φύση και τη δικονομική μεταχείριση των προβλεπόμενων σχετικών υπουργικών αποφάσεων, για τις οποίες μάλιστα γεννάται και μια σειρά σοβαρών νομικών ζητημάτων, όπως, εάν είναι κανονιστικές ή ατομικές διοικητικές πράξεις, εάν προσβάλλονται στην Αρχή Εξέταση Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ), κλπ.

15. Περαιτέρω, σε ό,τι αφορά στα λοιπά άρθρα της υπό κύρωση Π.Ν.Π., επισημαίνονται τα ακόλουθα:

➤ Στο **Μέρος Γ'** της υπό κύρωση Π.Ν.Π., ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων, θέματα που αφορούν στην ψηφιακή λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης (**άρθρα εικοστό τέταρτο έως τριακοστό πρώτο**). Συγκεκριμένα, εισάγονται ρυθμίσεις για την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών από φορείς του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα προς φυσικά και νομικά πρόσωπα μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης του άρθρου 52 του ν. 4635/2019 (Α' 167), για τη σύνταξη και διακίνηση της ηλεκτρονικής υπεύθυνης δήλωσης και της ηλεκτρονικής εξουσιοδότησης μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης, ενώ για την πρόσβαση στις ως άνω υπηρεσίες απαιτείται η προηγούμενη αυθεντικοποίηση του χρήστη, με σκοπό την ασφάλεια των συναλλαγών και τη βεβαιότητα των στοιχείων κάθε συναλλασσόμενου με το δημόσιο. Επίσης, περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για τις μεθόδους ταυτοποίησης και τη νομική ισχύ των ηλεκτρονικών υπογραφών και σφραγίδων.

➤ Με το **τριακοστό δεύτερο άρθρο της Π.Ν.Π.**, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κατάστασης λόγω του φαινομένου του κορωνοϊού, παρέχεται η δυνατότητα, μέσω κοινών υπουργικών αποφάσεων, για τροποποίηση ή αναστολή εν γένει διοικητικών διαδικασιών και διοικητικών διαδικασιών που ρυθμίζουν την έκδοση πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και λοιπών διοικητικών εγγράφων και την επιβολή τελών, παραβόλων και εισφορών, με σκοπό την διευκόλυνση της λειτουργίας του δημοσίου τομέα και των συναλλαγών μεταξύ του δημόσιου τομέα και των πολιτών και επιχειρήσεων.

➤ Με το **τριακοστό πέμπτο άρθρο**, προβλέπεται η δυνατότητα της «Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ», ως αναθέτουσας αρχής του έργου «Σύζευξις II», να χρησιμοποιήσει το Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης των εκτελεστικών δημοσίων συμβάσεων, εκκρεμών και μη, των συμφωνιών πλαίσιο, στο πλαίσιο του έργου «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II». Στη σχετική εισηγητική έκθεση, διευκρινίζεται ότι η χρήση μέσων ΤΠΕ κρίνεται αναγκαία τόσο για την αποφυγή περαιτέρω μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 μέσω της τηλεργασίας, όσο και για την συνέχιση του σημαντικού για τον δημόσιο τομέα έργου «ΣΥΖΕΥΞΙΣ II».

Η διατύπωση του εν λόγω άρθρου κρίνεται αρκετά αόριστη και ασαφής, δυνάμενη να προκαλέσει σύγχυση και ερμηνευτικά ζητήματα, σε σχέση με τις περιπτώσεις τις οποίες – εν τέλει – καταλαμβάνει. Κατά το γράμμα της διάταξης, διαφαίνεται να καταλαμβάνει όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης των εκτελεστικών δημοσίων συμβάσεων των συμφωνιών – πλαίσιο του ΣΥΖΕΥΞΙΣ II), εκκρεμών και μη (επομένως, καταλαμβάνει και διαδικασίες που έχουν ήδη εκκινήσει, προ της υποχρεωτικής χρήσης του ΕΣΗΔΗΣ²¹ για συμβάσεις άνω των 60.000 €, μέσω έγχαρτης /έντυπης διαδικασίας και δεν έχουν φτάσει στο στάδιο της ανάθεσης των εκτελεστικών συμβάσεων της συμφωνίας-πλαίσιο, οπότε και για τα υπολειπόμενα στάδια μέχρι την ανάθεση θα πρέπει να γίνει σχετική μετάπτωση στο ΕΣΗΔΗΣ). Κατ' εξουσιοδότηση του εν λόγω άρθρου, με σχετική απόφαση του Δ.Σ. της ΚτΠ ΑΕ, αναμένεται να καθορισθεί η διαδικασία μετάβασης στο ΕΣΗΔΗΣ και να διευκρινισθούν οι αναγκαίες τεχνικές και λοιπές λεπτομέρειες.

➤ Σύμφωνα με το **τριακοστό έβδομο άρθρο παρ. 3**, προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τον έλεγχο των δημοσίων συμβάσεων των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, οι οποίες συνάπτονται κατά την περίοδο λήψης των μέτρων για την αποτροπή της διασποράς του κορωνοϊού.

²¹ Η υποχρεωτική χρήση του ΕΣΗΔΗΣ για συμβάσεις προμηθειών και γενικών υπηρεσιών προβλέφθηκε καταρχήν στο ν. 4155/2013 (Α 120), με ειδικότερες διατάξεις ως προς τη σταδιακή εφαρμογή του.

Ειδικότερα, τροποποιείται, προς τα άνω, το όριο πάνω από το οποίο διενεργείται υποχρεωτικά προσυμβατικός έλεγχος νομιμότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο για τις συμβάσεις των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, οι οποίες περιλαμβάνονται στις παρ. 3 και 5 του άρθρου 10 της από 11.3.2020 Π.Ν.Π. και στις παρ. 3, 4 και 6 του εικοστού τέταρτου άρθρου της από 14.3.2020 Π.Ν.Π., καθώς για κάθε άλλη σύμβαση προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών αυτών η οποία εκτελείται για κατεπείγοντες λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας από τη διασπορά του κορωνοϊού. Το εν λόγω όριο αυξάνεται, **από το ποσό των 200.000 ευρώ, στο ποσό των 900.000 ευρώ, χωρίς ΦΠΑ- και μάλιστα με αναδρομική ισχύ από τις 14 Μαρτίου 2020**, στοχεύοντας προφανώς στη διευκόλυνση και επιτάχυνση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων που συνδέονται με τη λήψη μέτρων κατά την παρούσα κρίσιμη περίοδο.

➤ Με το **πεντηκοστό όγδοο** άρθρο, για την αντιμετώπιση του άμεσου κινδύνου δημόσιας υγείας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, και πάντως για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους οκτώ (8) μήνες από την έναρξη ισχύος της Π.Ν.Π., **καθιερώνεται διαδικασία άμεσης υλοποίησης χρηματικής δωρεάς, με αποκλειστικό σκοπό την αγορά ειδών ειδικού νοσοκομειακού εξοπλισμού, μέσω ατομικής προστασίας και φαρμάκων προς χρήση ή ανάλωση, από τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου Υγείας.**

Η διάταξη εισάγει ειδική διαδικασία άμεσης έγκρισης από φυσικά και νομικά πρόσωπα κάθε χρηματικής δωρεάς με πράξη του Υπουργού Υγείας, που ορίζει και την άμεση υλοποίηση της προμήθειας του αναγκαίου εξοπλισμού και ειδών από οποιοδήποτε εκ των εποπτευόμενων νομικών προσώπων του Υπουργείου προς το σκοπό της κάλυψης άμεσων αναγκών. Κατά τη διατύπωση του εν λόγω άρθρου: **«Με την εγκριτική δήλωση του Υπουργού Υγείας ορίζεται το νομικό πρόσωπο αρμοδιότητας ή εποπτείας του Υπουργείου Υγείας προς το οποίο θα εισφερθεί το ποσό της δωρεάς προκειμένου να διενεργήσει την προμήθεια του εξοπλισμού. Στα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Υγείας στα οποία δύναται να εισφερθεί το δωριζόμενο χρηματικό ποσό από τον δωρητή, περιλαμβάνονται ρητά όλα τα νπδδ και νπιδ, του Υπουργείου Υγείας, [...] τα οποία δύναται να διενεργήσουν τη προμήθεια των ειδών της παρ. 1 κατά τις διατάξεις της από 25.2.2020 Π.Ν.Π. και της υφιστάμενης νομοθεσίας για την καταπολέμηση της διάδοσης του κορωνοϊού»** (ήτοι – προφανώς - κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων περί διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων). Μετά την ολοκλήρωση της προμήθειας καθιερώνεται διαδικασία κατανομής των προμηθειών αυτών, με αποδέκτη οποιοδήποτε εκ των εποπτευόμενων νομικών προσώπων του Υπουργείου Υγείας, των Δημοσίων Υγειονομικών Περιφερειών και των νοσοκομείων ιδιωτικών και δημόσιων καθώς και όλων των δομών δημόσιας υγείας.

Στο σημείο αυτό, επισημαίνεται ότι, ζητήματα δωρεάς προς φορείς δημοσίου τομέα ρυθμίζονται στο άρθρο 3Α του ν. 4182/2013, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 75 του ν. 4646/2019, στο οποίο ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι:

«1. Συμβάσεις προμήθειας αγαθών, παροχής υπηρεσιών ή εκτέλεσης έργων, συμπεριλαμβανομένων των προπαρασκευαστικών, βοηθών και συνοδών έργων, οι οποίες συνάπτονται από φορείς του δημοσίου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), για την προπαρασκευή, υποστήριξη, εξυπηρέτηση, παρακολούθηση και υλοποίηση αντίστοιχων δωρεών αγαθών ή υπηρεσιών ή έργων από ιδιώτες προς τους δημόσιους αυτούς φορείς, δεν θεωρούνται δημόσιες συμβάσεις και εξαιρούνται της κείμενης νομοθεσίας για την ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων [...]», με τους ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο. Η ρύθμιση αυτή αφορά στη διαδικασία αποδοχής δωρεάς ιδιωτών προς δημόσιους φορείς και, ειδικότερα, στην περίπτωση κατά την οποία ο

δωρητής δεν προσφέρει απευθείας το αντικείμενο της δωρεάς, αλλά βάσει της οικείας σύμβασης δωρεάς, αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει το οικονομικό αντάλλαγμα στον οικονομικό φορέα στον οποίο ο δημόσιος φορέας αναθέτει τη σχετική σύμβαση προμήθειας αγαθών, υπηρεσιών, κ.λπ. (πρβλ. Α5/2020 Γνώμη της Αρχής).

Υπό το πρίσμα των προαναφερθέντων, και ανεξαρτήτως του εάν στην προκειμένη περίπτωση, θεωρείται ή όχι δημόσια σύμβαση ή ποιος είναι ο φορέας που θα προβεί εν τέλει στη σχετική διαδικασία σύναψης της σύμβασης, διαφαίνεται— σε κάθε περίπτωση - ότι η περίπτωση ανάθεσης προμήθειας σε συνέχεια δωριζόμενου χρηματικού ποσού, καταλαμβάνεται από το πλαίσιο που αναπτύσσεται στην πρόσφατη Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής²² και από τη συνδρομή των εξαιρετικών περιστάσεων του άρθρου 32 παρ. 2 γ της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

➤ Με το **εβδομηκοστό πρώτο άρθρο της Π.Ν.Π.**, ορίζεται ότι οι πάσης φύσεως εργασίες για την κατασκευή και επέκταση τεχνητού εμποδίου (φράχτη) στο χερσαίο τμήμα της ελληνοτουρκικής μεθορίου στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου εκτελούνται χωρίς να απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας ή άδειας εκτέλεσης εργασιών μικρής κλίμακας του ν. 4495/2017 (Α' 167) και εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του ν. 4014/2011 (Α' 209), του ν. 998/1979 (Α' 289) και του ν. 3028/2002 (Α' 153). Η ρύθμιση αυτή συνέχεται με τις δημόσιες συμβάσεις στο βαθμό που οι προηγούμενες αδειοδοτήσεις συνέχονται με την ωριμότητα δημόσιας σύμβασης κατ' άρθρο 49 ν. 4412/2016.

16. Τέλος, πέραν των διατάξεων της υπό κύρωση Π.Ν.Π., και συγκεκριμένα σε ό,τι αφορά στις λοιπές διατάξεις του σ/ν, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Με την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 6 του σ/ν, που τροποποιεί το άρθρο 17 του ν. 4332/2015, θεωρούνται νόμιμες (νομιμοποιούνται) οι δαπάνες για την εξόφληση υποχρεώσεων των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και των Υ.Πε. που απορρέουν από προμήθειες υλικών – αγαθών και παροχή υπηρεσιών που διενεργήθηκαν μέχρι τις 31.3.2020, χωρίς την υπογραφή σύμβασης, δεν αναφέρονται στο Παρατηρητήριο Τιμών που τηρεί η Ε.Π.Υ. και δεν υφίστανται προηγούμενες συμβάσεις, με την προϋπόθεση ότι είναι εντός των εγκεκριμένων πιστώσεων των προϋπολογισμών τους, των αντίστοιχων ετών αναφοράς. Σύμφωνα με την οικεία αιτιολογική έκθεση, παρατείνεται έως τις 31 Μαρτίου 2020, η περίοδος εξόφλησης των δαπανών που καλύπτονται και αφορούν σε δεδουλευμένες δαπάνες προμήθειας και παροχής υποστηρικτικών υπηρεσιών (καθαριότητα, σίτιση, κ.ο.κ.) προς τα νοσοκομεία του ΕΣΥ και των Υ.Πε. Οι εν λόγω προμήθειες και υπηρεσίες αναγνωρίζεται ότι παρασχέθηκαν δυνάμει απευθείας αναθέσεων, λόγω επειγουσών αναγκών ή παρατάσεων των αρχικών συμβάσεων, για λόγους δημοσίου συμφέροντος και προστασίας της δημόσιας υγείας.

Επισημαίνεται ότι η ισχύς της ως άνω διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 17 του ν. 4332/2015, κατόπιν διαδοχικών παρατάσεων, είχε παραταθεί εν τέλει έως την 31^η Ιουλίου 2019, με το άρθρο 78 παρ.3 του ν. 4623/2019 (Α 134).

Η ανωτέρω προτεινόμενη διάταξη, η οποία επισημαίνεται ότι δεν συνέχεται με τις συμβάσεις που συνάφθηκαν δυνάμει της πανδημικής κρίσης του COVID-19, αποτελεί άλλη μια εξαιρετική ρύθμιση σε σειρά παρόμοιων από το 2015, που νομιμοποιεί δαπάνες στον τομέα της υγείας που έχουν συναφθεί κατά παρέκκλιση της κείμενης νομοθεσίας των δημοσίων συμβάσεων και ενδεχομένως του άρθρου 98 του Συντάγματος. Η δε συνεχής παράταση του νομιμοποιητικού καθεστώτος δαπανών, έχει μεταβάλει τον χαρακτήρα των διατάξεων αυτών από εξαιρετικό σε πάγιο. Επισημαίνεται ότι η Ολομέλεια του Ελεγκτικού

²²Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Οδηγίες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τη χρήση του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης που σχετίζεται με την κρίση της νόσου COVID-19» (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1.4.2020 C 108 I/1).

Συνεδρίου το 2018 γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία,, ότι αντίστοιχες νομοποιητικές διατάξεις δαπανών, όπως η παράταση του άρθρου 66 παρ. 28 ν. 3984/2001, δεν αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 98 παρ. 1 περ. α', β' και γ' του Συντάγματος²³.

17. Τέλος, από άποψη σκοπιμότητας, η Αρχή επισημαίνει ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν παρεκκλίσεις από διατάξεις της κείμενης εθνικής νομοθεσίας, οι οποίες συνιστούν κομβικές θεσμικές πολιτικές επιλογές της Πολιτείας που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό, τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και την ενίσχυση της διαφάνειας στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Τέτοια είναι, ιδίως, η τήρηση ηλεκτρονικού φακέλου της διαδικασίας σύναψης των συμβάσεων, η αιτιολόγηση των αποφάσεων των αναθετουσών αρχών, καθώς και η υποχρέωση ανάρτησης, έστω και εκ των υστέρων, των ανωτέρω συμβάσεων στο ΚΗΜΔΗΣ, προκειμένου να δύνανται να εξαχθούν στατιστικά στοιχεία για την επίπτωση της επιδημιολογική κρίσης του κορωνοϊού COVID-19 στις δημόσιες συμβάσεις.

VI.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν όλων των ανωτέρω, η Αρχή γνωμοδοτεί, σύμφωνα με την περίπτωση γ' (αα) της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του ν. 4013/2011, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 7 του Οργανισμού και Κανονισμού Λειτουργίας της Αρχής, ως θεσπίσθηκε ως σύνολο με το άρθρο 53 του ν. 4605/2019 (Α'52), επί των προτεινόμενων ρυθμίσεων του εν θέματι σχεδίου νόμου, με τις ανωτέρω παρατηρήσεις και επιφυλάξεις, επισημαίνοντας ιδιαιτέρως τα εξής:

α) Οι πάσης φύσεως νομοθετικές πρωτοβουλίες που άπτονται του τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει, αφ' ενός μεν να συνάδουν με το γράμμα και το πνεύμα του ν. 4412/2016, αφ' ετέρου δε να μην είναι αποσπασματικές και να μην εισάγουν εξαιρέσεις παρά μόνον στο βαθμό που αυτές είναι απολύτως αναγκαίες για την επίτευξη συγκεκριμένου και σαφώς καθορισμένου στόχου.

β) Δεδομένου ότι η κείμενη εθνική νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων έχει ενσωματώσει τις διατάξεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών, κάθε παρέκκλιση από τις αμιγώς εθνικές διατάξεις πρέπει να περιορισθεί στις συμβάσεις των οποίων η προϋπολογιζόμενη αξία δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια εφαρμογής των Οδηγιών, όπως εκάστοτε ισχύουν, σε καμία δε περίπτωση δεν μπορεί να ερμηνεύεται ως παρέκκλιση από διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, δεδομένου ότι οι οιοσδήποτε παρεκκλίσεις πρέπει να είναι συμβατές με το ενωσιακό δίκαιο. Τούτο ισχύει, εν προκειμένω, ιδιαιτέρως και για την περίπτωση του άρθρου 32.2.γ της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, που έχει ενσωματωθεί με το ταυτόριθμο άρθρο του ν. 4412/2016, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση, για λόγους κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού (μόνο στο απολύτως απαραίτητο μέτρο και υπό τον όρο ότι η κατεπείγουσα κατάσταση δεν οφείλεται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής). Οι ως άνω προϋποθέσεις δεν είναι δυνατό να καθίστανται περισσότερο ελαστικές δυνάμει εθνικής ρύθμισης, τουλάχιστον ως προς τις συμβάσεις άνω των ορίων, το δε βάρος απόδειξης ότι συντρέχουν πράγματι οι εξαιρετικές περιστάσεις που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος που τις επικαλείται.

²³ Πρβλ ενδεικτικά Πρακτικά της 9^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 27ης Ιουνίου 2018

γ) Πρέπει να προκύπτει με σαφήνεια, προκειμένου να μην προκαλείται σύγχυση και ερμηνευτικά προβλήματα, σχετικά με το ποιες είναι οι – εκάστοτε – διατάξεις, από τις οποίες εισάγεται παρέκκλιση από κάθε σχετική διάταξη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων/παρέκκλιση από τις κείμενες εθνικές διατάξεις, και εάν η παρέκκλιση αυτή αφορά και σε διατάξεις που δεν εμπίπτουν στο ν. 4412/2016, αλλά συνέχονται με τις δημόσιες συμβάσεις.

δ) Οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων / διαδικασίες επιλογής αναδόχου, ακόμη και εάν πρόκειται για συμβάσεις κάτω των ενωσιακών ορίων, δεν θα πρέπει, ακόμη και στο πλαίσιο των εξαιρετικών περιστάσεων, να αφήνεται, κατά το δυνατόν, από τις γενικές αρχές που διέπουν τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων, την αρχή της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της απαγόρευσης των διακρίσεων κ.λπ., ήτοι τις θεμελιώδεις αρχές επί των οποίων συγκροτήθηκαν οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες και, πλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αθήνα, 8 Απριλίου 2020
ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο Πρόεδρος
Γεώργιος Καταπόδης